

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887.

Andra Kammaren.

N:o 8.

Fredagen den 3 Juni.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 27 nästlidne maj förda protokoll.

§ 2.

Upplästes ett till kammaren ankommet protokoll, så lydande:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet den 2 juni 1887.

Professoren m. m. Herman Ludvig Rydin och ingenjören Zacharias Larsson hade denna dag aflemnat fullmagter, utvisande att de vid riksdagsmannaval, som den 1 innevarande månad hållits i Upsala stad, blifvit utsedde till ledamöter af Riksdagens Andra Kammare för tiden till den 1 januari 1888; och sedan berörda fullmagter funnits vara i föreskrifven form utfärdade samt vidare granskats af vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, utan att desse mot fullmagterna framställt någon anmärkning, beslöts, att protokoll öfver hvad sålunda förekommit skulle meddelas Andra Kammaren, hvarjemte fullmagterna skulle till kammaren öfverlemnas för att hållas professoren Rydin och ingenjören Larsson till handa.

In fidem

G. R. Lilienberg.

Jemte det protokollet lades till handlingarne, beslöt kammaren, att de ifrågavarande fullmagterna skulle till herrar Rydin och Larsson återställas.

§ 3.

Härefter föredrogos och behandlades för andra gången statsutskottets utlåtande och memorial n:is 7 och 26.

§ 4.

Hr Jönsson i Mårarp erhöll på begäran ordet och anförde skriftligen: Då Riksdagen vid plenum sistlidne onsdag den 1 i innevarande månad behagade afslå min vördsamma motion angående förändring af byggnadsbalkens 26 kap. 2 §, på grund af att förslag i samma syfte skulle vara att af Kongl. Maj:t förvänta; då Rikets Ständer redan den 28 januari 1863 i underdånig skrifvelse anhöllo om en sådan förändring af ofvan nämnda lagrum och afbadade under 13 år vederbörandes åtgärd i denna fråga, samt 1876 års Riksdag förnyade samma anhållan; då ytterligare 11 år förflutit utan att något förslag från regeringen blifvit Riksdagen förelagdt i detta syfte, vågar jag härigenom vördsamt anhålla om kammarens medgifvande att till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få framställa följande förfrågan:

Hvilka åtgärder hafva af regeringen vidtagits med anledning af Rikets Ständers anhållan den 28 januari 1863, hvilken anhållan förnyades genom Riksdagens skrifvelse den 10 maj 1876, rörande ändring och förtydligande af byggnadsbalkens 26 kap. 2 §? Och när kan regeringens åtgärd derutinnan komma till Riksdagens pröfning?

Efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition medgaf kammaren, att det af herr Jönsson sålunda ifrågasatta spörsmål finge till herr statsrådet och chefen för kongl. ecklesiastikdepartementet framställas.

§ 5.

Föredrogos och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura samt angående tillägg till 15 kap. handelsbalken;

n:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående meddelande af rättegångsfullmagt genom telegram; samt

n:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående förändrad lydelse af § 40 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

lagutskottets utlåtanden:

n:o 10, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande inteckningsförnyelse; och

n:o 11, i anledning af verkställd granskning af förvaltningen af justitieombudsmansembetet; samt

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 1 (i samlingen n:o 3), i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till val-lag.

n:o 2 (i samlingen n:o 4), i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändrad tid för indelta arméns målskjutningsöfningar;

n:o 3 (i samlingen n:o 5), i anledning af väckt motion (n:o 47) om ändring i kongl. förordningen angående arfvode för auktion å utmätt fastighet på landet m. m. den 30 november 1855;

n:o 4 (i samlingen n:o 6), i anledning af väckt motion (n:o 54) om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående åtgärders vidtagande för att postverkets betjente, utan afdrag från sina löneförmåner, måtte befrias från tienstgöring hvar fjerde söndag; och

n:o 5 (i samlingen n:o 7), i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående rätt för delegare i socken- eller distriktsmagasin att besluta om användande af deras fonder och magasinens upplösning.

Kammaren beslöt, att dessa nu första gången bordlagda ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Lördagen den 4 Juni.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 28 sistförflutne maj.

§ 2.

Föredrogos men blefvo å nyo bordlagda:

lagutskottets utlåtanden n:is 10 och 11; samt

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 1, 2, 3, 4 och 5 (i samlingen n:is 3, 4, 5, 6 och 7).

§ 3.

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.

Till afgörande förelåg statsutskottets utlåtande n:r 7 a, med anledning af åtskilliga förslag angående de kongl. teatrarne.

I den till Riksdagen den 29 april 1887 aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof hade Kongl. Maj:t framställt följande förslag beträffande de kongl. teatrarne:

»att till *reparation å kongl. stora teaterns hus* måtte anvisas för år 1888 ett extra anslag af 28,820 kronor; samt

att Riksdagen måtte *ej mindre* medgifva, *dels* att de kongl. teatrarne verksamhet finge, under spelåret från och med den 1 juli 1887 till den 1 juli 1888, för statens räkning fortgå vare sig å båda teatrarne eller allenast å stora teatern, med rätt för Kongl. Maj:t att under nämnda spelår på arrende upplåta dramatiska teatern med tillhörande materiel åt den eller de personer, som kunde finnas hugade och skicklige att derstädes på ett konsten värdigt sätt uppehålla den dramatiska verksamheten, med skyldighet för upplätelsetagaren att tidtals låta å stora teatern emot viss ersättning och med rätt att dervid begagna denna teaters materiel uppföra större skådespel, äfvensom på de vilkor i öfrigt, som Kongl. Maj:t kunde finna skäligt bestämma, *dels ock* att den arrendesumma, som till följd af berörda upplåtelse kunde komma att tillflyta statsverket, finge användas såsom bidrag till uppehållande af den lyriska verksamheten å stora teatern;

än äfven för uppehållande af teaterverksamheten under spelåret 1887—1888, utöfver det å ordinarie stat uppförda anslag af 60,000 kronor, till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett kreditiv å 25,000 kronor att användas endast i den mån anslaget å ordinarie stat, Kongl. Maj:ts enskilda bidrag till teatrarne samt teatrarne öfriga inkomster icke försloge till bestridande af utgifterna för ifrågavarande verksamhet.»

Vidare hade i en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 28) herrar *O. W. Redelius* och *J. P. Nilsson* på anförda skäl föreslagit:

dels att Riksdagen icke måtte bevilja de under sjunde hufvudtiteln (17—18) begärda anslag af 28,820 kronor till reparation å stora teaterns hus och 25,000 kronor till teaterverksamhetens uppehållande under spelåret den 1 juli 1887 till den 1 juli 1888;

dels ock att Riksdagen måtte indraga det å ordinarie stat uppförda anslaget 60,000 kronor till teatrarne för ofvannämnda spelår och 1888;

och att således intet anslag måtte beviljas till teatrarne.

Utskottet hemställde:

»att Riksdagen — med anledning af Kongl. Maj:ts framställning och den i ämnet väckta motionen — må

a) besluta att icke bevilja det för reparation å stora teaterns hus begärda anslag å 28,820 kronor;

b) under vilkor att Stockholms stad, eller andra, eller Stockholms stad i förening med andra, under ett år från den 1 juli 1887 med ett belopp af 50,000 kronor deltager i kostnaden för de kongl. teatrarne verksamhet, *dels* medgifva, att teaterverksamheten å vare sig båda teatrarne eller endast stora teatern får fortgå under spelåret den 1 juli 1887—den 30 juni 1888, *dels* för sådant ändamål uppföra till oförändradt belopp det till kongl. teatrarne i nu gällande riksstat anvisade ordinarie anslaget å 60,000 kronor, *dels* ock på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts begäran om anslag å extra stat för år 1888 till de kongl. teatrarne, att till Kongl. Maj:ts förfogande ställes ett kreditiv å högst 15,000 kronor, att användas endast i den mån anslaget å ordinarie stat, Kongl. Maj:ts enskilda bidrag till teatrarne, ofvanberörda tillskott å 50,000 kronor samt teatrarne öfriga inkomster icke förslå till bestridande af teatrarne utgifter, dock med vilkor jemväl, att statsmedel utöfver sålunda bestämda anslag icke må för de kongl. teatrarne användas; samt

c) medgifva Kongl. Maj:t rätt att under spelåret från och med den 1 juli 1887 till den 1 juli 1888 på arrende upplåta dramatiska teatern med tillhörande materiel åt den eller de personer, som kunna finnas hugade och skicklige att derstädes på ett konsten värdigt sätt uppehålla den dramatiska verksamheten, med skyldighet för upplåtelse-tagaren att tidtals låta å stora teatern emot viss ersättning och med rätt att dervid begagna denna teaters materiel uppföra större skådespel, äfvensom på de vilkor i öfrigt, som Kongl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, samt att använda den arrendesumma, som till följd af berörda upplåtelse kan komma att tillflyta statsverket, såsom bidrag till uppehållande af den lyriska verksamheten å stora teatern.»

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

Emot denna utskottets hemställan hade reservationer anmälts:

af herrar grefve *G. Sparre*, grefve *W. G. Hamilton*, *A. F. O. Cederberg*, *H. R. Törneblad* och *Liss Olof Larsson*; samt

vid mom. a): af herrar friherre *F. von Essen*, *G. V. Schotte* och *R. G. von Hedenberg*, hvilka ansett ett anslag af 10,000 kronor böra beviljas till de oundgängligaste reparationerna å stora teaterns hus;

vid mom. b): af herrar *G. V. Schotte* och *R. G. von Hedenberg*, hvilka ansett, att för uppehållande af teaterverksamheten under spelåret 1887—1888, utöfver det å ordinarie stat uppförda anslag af 60,000 kronor, till Kongl. Maj:ts förfogande borde ställas ett kreditiv å 25,000 kronor, att användas endast i den mån anslaget å ordinarie stat, Kongl. Maj:ts enskilda bidrag till teatrarne samt teatrarne öfriga inkomster icke försloge till bestridande af utgifterna för ifrågavarande verksamhet, dock med vilkor, att statsmedel utöfver sålunda bestämda anslag icke finge för de kongl. teatrarne användas;

af herr *Petersson* i Runtorp, med hvilken instämt herrar *Olsson*

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.

(Forts.)

i Attersta och Pehrson i Törneryd, och som yrkat, att *mom. b)* måtte erhålla följande lydelse:

b) att Riksdagen — med afslag å Kongl. Maj:ts framställning men bifall till den i frågan väckta motionen — må besluta *dels* att icke bevilja på extra stat för år 1888 äskade 25,000 kronor eller det af utskottet föreslagna beloppet 15,000 kronor till teaterverksamhetens uppehållande under spelåret den 1 juli 1887 till den 30 juni 1888, *dels ock* att från 1888 års riksstat utesluta det å ordinarie stat uppförda anslaget å 60,000 kronor till de kongl. teatrarne.

Herr Gumælius, hvilken anmält sig vilja afgifva yttrande i fråga om föredragnings sättet, erhöi ordet och anförde: Med hänsyn till ärendets beskaffenhet, uppställningen af betänkandet och grupperingen af reservationerna, anhåller jag, att herr talmannen behagade föredraga hela »klämman» eller alla tre punkterna tillsammans samt att det måtte medgifvas, att diskussionen redan vid första punkten må omfatta hela betänkandet, men att kammarens beslut sedan måtte inhemtas rörande hvarje punkt särskildt.

Denna framställning bifölls. Sedan i följd häraf uppläsning skett af samtliga momenten i utskottets hemställan, yttrade:

Herr Lagerberg: Då frågan om anslag till de kongl. teatrarne berör den andliga kulturen hos folket, anser jag mig icke kunna biträda statsutskottets nedprutningsförslag, utan kommer att afgifva min röst för bifall till Kongl. Maj:ts nådiga proposition i ämnet. Jag har till stöd för detta mitt förfarande två skäl att andraga. Det ena materielt, det andra ideelt. Jag vill då först hålla mig till den materiella sidan af saken. Jag har med största uppmärksamhet genomläst Kongl. Maj:ts proposition och deraf funnit, att Kongl. Maj:t sökt åstadkomma en lösning af frågan på ett praktiskt sätt, ehuru Kongl. Maj:t icke kunnat till Riksdagens afgörande nu framlägga något positivt förslag. Jag har vidare med lika mycken uppmärksamhet genomläst statsutskottets betänkande i ämnet. Af denna handling synes mig framgå, att utskottet ej rätt vetat, hvad det i denna fråga velat eller icke velat. Man har icke velat säga nej, men man har icke heller velat säga *ja*. Man har hackat något på Kongl. Maj:ts regering, som, enligt utskottets förmenande, icke framlagt något positivt förslag i ämnet. Men icke heller från statsutskottet har framkommit någon positiv tanke. Man har hoppat öfver några högst beaktansvärda skäl i Kongl. Maj:ts proposition och icke fäst vidare vikt vid andra. Det synes mig, mine herrar, som om denna fråga från första stunden kommit något på sned. Det förefaller mig som om teaterfrågan icke riktigt praktiskt åskådliggjorts. Jag antager emellertid, att svenska Riksdagen, åtminstone denna kammare, önskar få teaterfrågan löst på det billigaste och mest praktiska sätt. Statsutskottet har ansett det vara nödvändigt att uppföra en ny teaterbyggnad, men deremot icke låtit Kongl. Maj:t veta, om utskottet är sinnadt i så fall föreslå Riksdagen

att till ett så beskaffadt företag anslå nödiga medel. De förslag, som framstälts att bygga om stora teatern på dess gamla tomt, synas mig vara opraktiska. Den plats, der teaterbyggnaden nu befinner sig, är en den skönaste i Sveriges hufvudstad, om icke i hela Europa. Jag är fullt öfvertygad, att, om man skulle utbjuda tomten till salu åt någon praktisk man, det icke skulle möta svårigheter att för den tomten med den derå nu uppförda byggnaden och trädgården åt Karl den XII:s torg kunna betinga sig ett pris af två till tre millioner kronor. Om der sedan byggdes ett hotell eller saluhallar eller försäljningslokaler, såsom t. ex. Palais Royal i Paris, skulle det, äfven om priset för tomten betingade två till tre millioner kronor, för innehafvaren utan tvifvel blifva ett lukrativt företag. Man hade då i dessa två till tre millioner kronor ett tillräckligt stort kapital att uppföra en annan mera tidsenlig teater på en annan plats i hufvudstaden, såsom norra delen af Karl XIII:s torg eller Humlegården eller Skeppsholmen. Några utgifter för en ny teaterbyggnad komme då icke att drabba statsverket. Det finnes emellertid också en annan möjlighet att lösa frågan. Det föreligger snart till Riksdagens afgörande ordnandet af frågan rörande Helgeandsholmen samt uppförande af nytt riksdagshus och ny riksbank. Mig synes att riksbanken borde hafva ett hus för sig och representantförsamlingen ett för sig. Det förefaller mig icke fullt lämpligt, att dessa båda institutioner inrymmas i ett och samma hus, ty det hus, som skall tjena till lokaler för riksbanken, bör byggas och inredas på ett annat sätt, än det som i sig skall inrymma representantförsamlingen. Riksbankshuset bör nemligen inrättas för det praktiska lifvets ändamål och för den enskilda företagsamhetens befrämjande. Det torde därför icke ligga utom möjlighetens gränser för riksbanken att af statsverket inköpa teaterns nuvarande tomt vid Gustaf Adolfs torg. Efter hvad jag låtit mig berättas, saknar riksbanken icke medel härtill, då den eger $1\frac{1}{2}$ à 2 millioner kronor till sin disposition, på en del af det gamla sedelmyntet, hvilket icke är af riksbanken inlöst och heller aldrig läser komma att presenteras till inlösen, emedan det är förbrukadt. Genom detta belopp har ju statsverket en tillräckligt stor summa för att kunna uppbygga en ny och tidsenlig teater.

Statsutskottet afslår helt enkelt den i Kongl. Maj:ts nådiga proposition framställda anhållan om 28,820 kronors beviljande för de nödvändigaste reparationerna inom teaterbyggnaden. Jag skall tillåta mig att för kammaren uppläsa några få ord i den kongl. propositionen, hvilka synas mig i närvarande ögonblick fullt beaktansvärda. De återfinnas på sjunde sidan i statsutskottets utlåtande, der det står: »såväl under salongens golf som öfver dess tak vore öppet emot scenens undervåningar och vindsbottnar, der brännbara och lätt antändbara ämnen funnes hopade, och kunde därför lågor och rök obehindradt framtränga såväl under som öfver publiken, för hvilken en hastig reträtt genom de till kapprum använda trånga korridorerna vore omöjlig.» Jag tycker, att man icke gerna kan uttrycka sig skarpare om den fara, som hotar publiken, i händelse en eldsvåda inom

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

teaterbyggnaden skulle uppstå. Jag har under de dagar, jag här vistats vid riksdagen, om aftnarne haft godt tillfälle att öfvertyga mig om de bristfälligheter, som finnas inom teaterbyggnaden. Jag har gått upp öfverallt, i trappor som i korridorerna, och jag må bekänna, att något värre och mer fruktansvärdt lifsfarligt än i händelse af en eldsvåda derstädes har jag icke kunnat tänka mig. Om en dylik olycka skulle inträffa, som den vi nyligen sett skildras från branden inom opéra comique i Paris, vare sig på dramatiska teatern eller operan, kan jag icke se, huru en enda af åskådarna skulle kunna komma ut, annat än de, som sutto på första raden eller parkett. De som hade sin plats på tredje och fjärde raderna skulle icke kunna komma ut med lifvet. Trapporna äro till den grad tränga, att tre personer icke kunna komma om hvarandra. När man nu vet, att i en stor folkmassa, der panik uppstår, folket skockar sig tillsammans som sanden i ett sprängskott, och att detta just här blefve förhållandet i händelse af en eldsvåda, derigenom att folkmassan skulle rusa ut i den utanför belägna tränga gången och genom det samtida trycket hindras från att slippa ut, när man vet detta, och Kongl. Maj:t nu endast begär anslag till de allra nödvändigaste reparationerna å teaterhuset samt i och för vidtagande af åtgärder för skyddande af de personers lif, som besöka teatern, då anser jag, att Riksdagen icke har rätt att neka Kongl. Maj:t detta obetydliga anslag.

Statsutskottet yttrar sig temligen ljumt och afslår helt enkelt detta samt anser, att om dessa penningar behöfvas, så kunna de tagas från teaterns egna inkomster. Jag undrar hvad slags inkomster detta skulle vara? Statsutskottet säger vidare: »att det endast genom en fullständig ombyggnad af huset kan vara möjligt att råda bot å bristfälligheterna, samt att förty hvarje summa, som utgifves för verkställande af reparationer å det nuvarande huset, i viss grad måste anses såsom förspild utan varaktigt gagn». Jag kan icke anse det vara en förspild summa, då man vet huru många människors lif kan komma i fara genom strykande af dessa 28,820 kronor.

Statsutskottet säger vidare på sidan 11 i betänkandet: »Riksdagens under de senare åren ofta upprepade begäran om förslag till teaterfrågans slutliga lösning har, såsom bekant, hittills ej ledt till något resultat; men skulle, om ännu ett års uppskof för åstadkommande deraf beredes, detta år gå till ända utan att målet ändock vinnes, är det fara, att detta på många håll kan komma att anses såsom ett bevis, att slutlig lösning af frågan i den rigtning, Riksdagen önskar, icke är möjlig att uppnå och att nytt uppskof därför, såsom gagnlöst, icke varder medgifvet.» Det är, mine herrar, icke så lätt att i ett ögonblick ordna en så stor och vigtig fråga som teaterfrågan. Vi se af Kongl. Maj:ts proposition att här blifvit framlagda tvenne, såsom jag nyss nämnde, olika förslag till ombyggnad af operahuset, och det är ju klart, att icke regeringen kan vilja för Riksdagen framlägga något omoget förslag. Den rigtning, i hvilken Riksdagen önskar att frågan bör gå, måste naturligtvis vara, att frågan löses på bästa och billigaste sätt på samma gång som man också tillgodoser de andliga

kraf densamma fordrar. Slutligen säger utskottet: »så torde svårigen någon mera afsevärd meningsskiljaktighet kunna råda derom, att den nuvarande stora teatern så snart som möjligt borde ersättas af en ny. Begagnandet af operahuset i dess bristfälliga skick synes utsätta såväl de å scenen uppträdande och åskådarne som den inom byggnaden förvarade dyrbara materielen för vådor, och det torde vid sådant förhållande icke länge låta sig göra att begagna huset». Här talar utskottet åter om de *vådor*, som begagnandet af operahuset i sitt nuvarande bristfälliga skick kan medföra, men på samma gång utskottet erkänner dessa vådor, så afslår utskottet hvad som begärts till förebyggande deraf. Jag skall, mine herrar, begagna mig af detta tillfälle för att anföra ett yttrande, som af ministern för undervisningsväsendet och de sköna konsterna Berthelot för någon tid sedan i detta ämne faldes i deputerade kammaren i Frankrike. Han yttrade nemligen just på tal om den nu nedbrunna teatern *opéra comique*: »Denna situation är verkligen farlig. Om elden bröte ut, och denna eventualitet är olyckligtvis viss inom en gifven tid, ty enligt statistiken fins det icke en enda teater som icke skulle brunnit åtminstone en gång inom loppet af ett sekel, och om under de närvarande förhållandena denna eventualitet skulle inträffa under en representation, så vore en verklig katastrof härmed gifven. Det lider intet tvifvel att detta är en fråga, som förtjenar regeringens och parlamentets uppmärksamhet.»

Detta yttrande i deputerade kammaren har i detta ögonblick sin fulla tillämpning på den magt vi nu stå i begrepp att utöfva gent emot vår kongl. teater. Statistiken, mine herrar, är en vetenskap, som man måste taga vara på, och, för så vidt jag icke missminner mig, har vårt operahus nu stått i 104 år; ergo torde det hända, att den stora eldfaran, som måste inträffa, nu är ganska öfverhängande, och vid sådant förhållande anser jag att det skulle vara välbetänkt, om vi nu lemnade det anslag till teatrarne Kongl. Maj:t här begärt.

På grund af det föredragningssätt, som blifvit antaget af kammaren, anser jag mig berättigad att nu yttra mig om frågan i sin helhet och jag skall nu taga mig friheten omnämna några af de anslag till de kongliga teatrarne, som utgå i andra europeiska länder. Så uppbär den kejsarliga teatern i Berlin af hofförvaltningen årligen omkring 700,000 mark, hvarförutom af kejsarens civillista årligen utgöres till betäckande af skulderna 3 å 400,000 mark, eller tillhopa 1,100,000 mark. I Dresden, en stad af ungefär samma proportioner som Stockholm och belägen i Sachsen med likstald folkmängd som Sverige, utgår af civillistan till teatern, förutom skulderna, som äro ganska betydliga, årligen 600,000 mark. Från regenthuset i den lilla staten Weimar utgå såsom understöd till hof-teatern årligen 300,000 mark. Jag vill nu icke vidröra de belopp, som erläggas för samma ändamål i Wien och München, ty de äro i sanning oerhörda. I det lilla Schwerin med 30,000 invånare utgör statsbidraget öfver 300,000 mark. I Hamburg har operan icke något anslag af regenthuset, men staden erlägger dertill, förutom till amortering af skulderna, årligen 100,000 mark. I Leipzig skötes teater-verksamheten på annat sätt, i det att man der genom abonnement

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

sökt trygga operans bestånd, och uppgå dessa abonnement derstädes till 1,200 mark för afton. Det enda land i Europa som, mig veterligt, icke lemnar något anslag till operan, är Keans och Garricks fädernesland, och orsaken dertill är helt säkert att söka deri, att engelsmännen till sin natur icke äro så synnerligt musikaliskt och dramatiskt anlagda. Också finnes det icke heller några teatrar i hela världen, som äro så dåliga som de engelska. Mig synes det, som om Riksdagen icke vore hågad eller sinnad för att låta de kongl. teatrarne längre ingå såsom en särskild institution, subordinerande under Riksdagen, och jag anser denna åsigt vara ganska riktig, men, då jag anser att de kongl. teatrarne böra fortfarande existera och på något sätt betryggas, torde det klokaste vara för teatrarne framtid, att de förläggas under första hufvudtiteln. Då man väl icke gerna med fog läser kunna begära, att Konungen ensam skall af sitt apanage underhålla kongl. teatern, tror jag det bästa vore, om, sedan sjelfva teaterfrågan blifvit löst och vi fått ett nytt teaterhus, ett särskildt anslag till teatrarne lemnades under första hufvudtiteln, med särskildt uttalande att det lemnades härtill, lika som nu är fallet med anslagen till lyshållning, ved och underhåll af de kongl. slotten etc. Då är Riksdagen en gång för alla ifrån denna fråga.

Mine herrar, jag vill icke länge upptaga kammarens tid, men jag måste innan jag slutar ett ögonblick fästa mig vid de ideella skäl, jag har att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Jag finner dervid en osökt anledning och utgångspunkt i herrar Redelius' och J. P. Nilssons i Kägglas motion samt uti några af inledningsorden uti statsutskottets motivering, pag. 4. Dessa representanter från Blendas tjugande bygd yttra nemligen: »Under nu rådande allmänna betryck är det mer än eljest nödvändigt, icke blott för den enskilde utan äfven för staten, att noga se till, huru inkomster och utgifter skola kunna gå i hop.» Detta är, mine herrar, fullkomligt sant, man bör *alltid* se till att man får inkomster och utgifter att gå i hop. Men jag för min del vet icke af något *allmänt* betryck. Jo, det hvilat ju ett betryck öfver hela den civiliserade världen. Men detta är icke något särskildt utmärkande för Sverige ensamt. Det är beroende af den tid, i hvilken vi lefva, då kommunikationsväsendet genom ånga och elektricitet genomgått en fullständig förändring, och då nya åsichter om tingen och samhället brutit sig fram. Men ett betryck särskildt för Sverige känner jag icke till annat än det, att en stor del af medelklassen under de gynsamma tiderna efter sista kriget störtat sig i oförsigtiga egendomspekulationer. Man har köpt dyrt; så kom ett prisfall, och nu, när räntorna och amortisationerna skolas betalas, kan man icke honorera dem. Så blir det betryck bland dessa, och det är den klassen, som skriker för att de få sälja till annat pris än de gifvit sjelfva. Men så går det ju alltid med spekulationer; den som öfverspekulerar han går under. Hos svenska folket, hos den svenska bonden han jag deremot icke funnit att ett sådant betryck eger rum. Jag har haft och har fortfarande den äran att vara nämndeman för Askims härad och jag har derigenom kommit i beröring med en massa småfolk, men jag

har icke kunnat finna, att något betryck varit rådande bland dem. Om vi deremot se tillbaka till vår egen ungdom, skola vi tvärtom finna, att ställningen under de sista årtiondena väsentligen förbättrats. Nu äro alla väl klädda, mot hvad de voro för en 30 à 40 år sedan, snygghet råder i stugorna, de kunna hålla sig med en god föda, och det är icke någon svårighet för folk att betala skatterna. Vid skatteuppbörden går det allt mycket lugnt till väga, och jag vet till och med icke annat, än att presterskapet får ut sin aflöning från Ystad till Haparanda. Jag har icke hört några klagomål ens öfver den skatten, och det ehuru väl den går till mellan 8 och 9 millioner, och i trots af att rågtullen icke blef antagen.

Ang. anslag till de kongl. teatrarne m. m.
(Forts.)

Vidare anföres af representanterna från Blendas byggd en strof, en klassiskt kortfattad strof. Den innehåller blott två ord: »*inkomsterna minskas*». Jag vet icke af att inkomsterna minskas — och det skulle vara intressant att höra, huru herrar Redelius och Nilsson i Kägglå kommit till den slutsatsen — men jag hörde i medkammaren för några dagar sedan, att inkomsterna för staten ökas. På förfrågan upplyste nemligen generaltulldirektören, att tullinkomsterna för i år ökats med 700,000 kronor mot hvad de stego till under samma tid i fjol. Det var generaltulldirektör Bennich, som gaf den upplysningen, och jag undrar, hvilkendera har största auktoriteten, han eller herrar Redelius och Nilsson i Kägglå. — Desse herrar säga i sin motion vidare: »derföre måste också utgifterna minskas». Men om det nu icke är fullkomligt sant, att inkomsterna minskas, så är det ju icke heller alldeles nödvändigt, att utgifterna behöfva minskas, om man har råd att göra en nyttig utgift.

Vidare anföra proponenterna: »När så skall ske», nemligen att utgifterna böra minskas, »måste skilnad göras emellan sådana utgifter, som äro alldeles oundgängliga, och sådana, som kunna, om än med svårighet, undvikas. Granskar man i sådant syfte »Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof, gifven Stockholms slott den 29 april 1887», så finner man bland andra utgiftsposter under sjunde hufvudtiteln en, som torde kunna utan olägenhet för riket undvikas, nemligen anslaget till teatrarne». — Nej, mine herrar, denna post kan, enligt mitt förmenande, icke utan olägenhet för riket undvikas. Så säga de slutligen: »Staten har vigtigare och högre intressen att taga vara på.» — Nej, mine herrar, staten har icke högre intressen än att i jembredd med folkets materiella förkofran vårda den andliga utvecklingens framsteg.

Statsutskottet säger i inledningen till sin ljumma motivering: »Utskottet har sig väl bekant, att redan sedan lång tid tillbaka inom Riksdagen finnes ett ej ringa antal representanter, som, i likhet med motionärerna, anse, att staten har intet intresse i att uppmuntra den sceniska konsten». — Har staten icke något intresse i den andliga kulturens höjande? Jo, för visso har den det.

Det är mången inom denna kammare, som anser ett anslag till teatern som lyx och alla teatrar som lyxinstitutioner. Men dessa bildningsanstalter äro icke afsedda uteslutande för de förmögnare sam-

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

hällsklasserna. Rikeman kan visserligen gå dit, men fattigman också. Rikeman kan sätta sig på första raden och fattigman på den femte, men för fattigman kan teatern vara till lika gagn som för rikeman. Det är obestridligen bättre för fattigman att använda penningen på teatern, än om han går på krogen. Vi äro här icke endast för att spara på utgifterna, utan för att se till att utgifterna blifva väl använda.

Det är nyttigheterna, som här skola sysselsätta oss, och den andliga kraften är en nyttighet, som icke bör bortkastas. Den dramatiska konsten har och kommer alltid att hafva det största inflytande på språkets utveckling och ans, och språket är nationens största skatt. På teatern lär man sig att tukta sin tanke och känna sig själf. Äfven deklamationen lär man sig der, och det är helsosamt för mången att lära sig tala sitt modersmål som sig bör. Här bemöttes jag häromdagen af en vän på smålandsbänken, som sade, att han aldrig haft tillfälle lära sig främmande språk. På teatern få vi njuta af andra lands litterära skatter, öfverflyttade till vårt eget tungomål. Ännu förvånar oss Sofokles med sin visdom, Frankrikes författaresnillen, en Molière, Corneille, Racine, Sardou, Sandeau, Dumas och Hugo, väcka vår beundran; Tysklands stormän inom litteraturen, Göthe och Schiller, hafva vi tillfälle att lära känna, och Shakspeares verk skåda vi, trehundra år efter deras skapande, på vår scen. Inhemska författares arbeten hafva vi likaledes tillfälle att på teatern taga kännedom om.

Den musikaliska konsten har alltid ingått i vårt folks hela lif. Svenskarne äro musikaliska, och den skönaste frukten af denna vår begåfning hafva vi i våra folkvisor. Hvem känner ej sitt hjerta klappa af kärlek till vår sköna fosterbygd, då han på den klara insjön med dess skuggiga stränder ser den glada ungdomen glida fram i sina båtar och hör dess friska, herrliga sånger. Men denna nationens skatt böra vi vårda, och det förhåller sig med denna ideella rikedom på samma sätt som med metallen i klippan, hvilken ju i och för sig icke är af något värde, men genom förarbetning blir det ämne, hvaraf den idoge arbetaren får sin plog, krigaren sitt svärd och den sköna sina smycken. Operan, mine herrar, är den sceniska konstens högsta blomma, men hos oss synes man ej vilja taga vara på de unga snillen, som egna sig åt denna konst. Vi hafva en man, vid namn Andreas Hallén. Han är i Europa känd såsom en af vår tids utmärktare kompositörer, men jag tror ej, att han från svenska staten har ett öres inkomst. Vidare fins här en man vid namn Emil Sjögren. Jag känner honom icke, men jag har hört, att han skall vara en eminent talent på kompositionens område. För sitt lifsupphålle lär han nödgas öda bort sin tid med att gå omkring och stämma pianon. Våra norske bröder föregå oss härutinnan med godt exempel. Om jag ej missminner mig, hafva de icke mindre än fyra musikstipendier från 1200 till 2400 kronor. Äfven Tyskland uppmuntrar sina musikaliska snillen.

Terpsichores konst ingår äfven i teaterns verksamhet. Det fins mången af allmogeklassen, som anser dansen osedlig, men så är inga-

lunda förhållandet. Den, som sett dessa sköna, antika danser, skall bestämdt icke finna dem osedliga, utan tvärt om mycket upplyftande. Ja, mine herrar, jag ser att ni äro belättna, och jag uppmanar er att, så snart tiden medgifver, gå och höra operan Mefistofeles, der ni skola få se en framställning af den gamla grekiska dansen, som sannerligen är en hög konstnjutning. Jag vill icke längre taga kammarens tid i anspråk, men innan jag slutar, vill jag nämna, att teatern är »ej blot til Lyst», ty andlig blomstring måste gå hand i hand med materiel förkofran, och det folk, som glömmet detta, står på branten af sitt fall. Historien visar oss sanningen häraf. All magt, såväl politisk som religiös och social, blir vanmagt, om icke oegennyttia och kärlek äro grunden, hvarpå magten bygges. Man ville häromdagen i denna kammare icke hjälpa industrien med att anslå medel till ett gagneligt företag, liksom man afslagit anslag till nödigt manskap för laddande af kanoner, som vi redan hafva, oaktadt alla de öfvertygande skäl, som för beviljande af nämnda anslag anfördes. Har man då glömt freden i Nystad 1721? Har man glömt, att Östersjön var en svensk insjö? Att Ingermanland, Estland, Liffland, Kurland och Karelen varit svenska provinser? Det olyckliga året 1809, då vi miste Finland, ligger oss ju ännu närmare, och dock vill man pruta med försvaret.

I dag gäller det en kamp inom den andliga kulturens område. Vill nationen verkligen neka den sceniska konsten det omhuldande, den kräfver för att icke gå under? Skola de fosterländska sånggudinnorna behöfva tigga ett torftigt bröd vid denna kammares fötter? Jag kommer härvid att tänka på en saga ur den nordiska gudaläran. Iduna, den eviga ungdomens gudinna, gömde i sin korg de skönaste frukter, af hvilka gudarne åto för att bevara ungdomen. Men jätten Tjasse, som plågades af afund, antog örnhamn och bortröfvade henne, och då Iduna var borta några dagar från Valhalla, så åldrades gudarne. Iduna är den andliga, den föryngrande kraften. Mätte nu icke Andra Kammaren uppträda såsom en modern Tjasse! Man får ej säga, att egennyttans däfnia dimma hvilar öfver denna kammare, jag vill, att man deremot skall kunna säga, att uppoffringens, fosterlandskärlekens och oegennyttans friska vårfläktar härifrån skola utströmma öfver detta herrliga land och öfver detta präktiga svenska folk.

Jag slutar med att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr P. A. Siljeström: Det är icke utan tvekan jag uppträder efter den föregående talarens glänsande och värtaliga föredrag; och det må ursäktas, om min framställning icke kan blifva annat än helt prosaisk, då jag uteslutande kommer att fästa mig vid de faktiska förhållanden, som återfinnas i utskottets föreliggande betänkande och som böra tjena oss till ledning vid frågans pröfning.

Att döma af de många reservationer, som åtfölja utlåtandet, skulle man kunna tro, att den här föreliggande teaterfrågan vore särdeles både svår och invecklad. Enligt min tanke, borde svårigheterna icke vara allt för stora, enär det, å ena sidan, icke gäller beviljandet af något särdeles betydande anslag utöfver hvad som redan förut utgår

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

till teatrarne, och, å andra sidan, det här endast gäller att genom det beslut, Riksdagen kommer att fatta, göra en afslutning af det obehagliga interimstillstånd, hvori teaterfrågan allt för länge sväfvat — något som för oss alla bör vara kärt besvär. Det är ingen fråga, att ju icke svenska representationen hyser intresse för den sceniska konsten, likasom för öfriga sköna konster, om än en och annan röst höjes deremot. För en sådan uppfattning talar ock hvad utskottet i sitt föreliggande utlåtande anför. Svårigheterna hafva, synes det mig, föranledts just af detta interimistiska tillstånd, som uppkommit sedan teatrarne angelägenheter öfverflyttats från hofförvaltningen till finansdepartementet, utan att denna öfverflyttning blifvit på något sätt i grundlagsenlig väg af Riksdagen bekräftad; i följd hvaraf ock hela teatersaken nu, så att säga, sväfvar i luften. Jag kan icke annat än på det högsta beklaga att regeringen, oaktadt förnyade påminnelser från representationens sida och oaktadt det rådrum, som nu existerat under tre år, ändå icke haft tillfälle att framlägga ett förslag till ordnande af teaterväsendet i sin helhet, utan ännu en gång måst sätta Riksdagen i den nödvändigheten att åter för ett år vidtaga en interimistisk åtgärd.

Jag tillåter mig därför säga, att hvilket beslut än Riksdagen nu kommer att fatta i frågan, torde dock alla i ett afseende vara ense, nemligen om vigten af att för regeringen med allvar framhålla nödvändigheten att till nästa Riksdag afgifva ett bestämdt förslag till frågans definitiva lösning. Detta har också kraftigt betonats af utskottet, hvars mening i det fallet säkerligen af oss alla delas.

Dervidlag är det nu en fråga, som företrädesvis tränger sig på vår uppmärksamhet och som enligt hvad jag tror utgör det väsentligen nya, som skulle tillkomma vid det helas ordnande. Jemte de två förut befintliga intressenterna i teatern, nemligen hofförvaltningen och Riksdagen, söker man nu en tredje: Stockholms kommun.

Jag tillåter mig icke att här uttala, huru meningarne i Stockholm kunna komma att i det fallet gestalta sig, men så mycket tror jag mig dock kunna säga, att i Stockholm existerar ett ganska stort intresse för teatrarne fortvaro, och jag är fullt förvissad, att Stockholms stad icke skall undandraga sig att å sin sida göra hvad som kan vara billigt för att upprätthålla den sceniska konsten, om än densamma betraktas såsom hufvudsakligen en statsangelägenhet. Jag vill i det hänseendet anmärka, att långt ifrån att de tillfällen, då Stockholms kommunalstyrelse afslagit Riksdagens framställningar om bidrag till de kongl. teatrarne från kommunens sida, skulle ådagalägga ett bristande intresse för saken, så hafva dessa tillfällen tvärtom utgjort bevis på motsatsen. Så till exempel, då 1884 års Riksdag begärde ett bidrag af 50,000 kronor att utgå under tre år från Stockholms stad, så afgjordes frågan inom Stockholms stadsfullmäktige med 58 röster för och 31 mot bidraget, men, då kommunalförordningen för Stockholm föreskriiver, att för dylika anslags beviljande fordras $\frac{2}{3}$ af de afgifna rösterna, hjälpte följaktligen icke den enkla pluraliteten. På samma sätt, då förlidet år gjordes framställning till Stockholms stads-

fullmäktige om att alternativt antingen bevilja 50,000 kronor årligen under tre år eller ock 750,000 kronor i ett för allt till nybyggnad af operahuset, upptogs icke det första alternativet till pröfning, utan endast det senare. Resultatet blef 56 ja emot 36 nej, men frågan föll äfven nu endast derigenom, att det för framgång skulle fordrats den kvalificerade röstöfvervigten. Jag har således allt skäl att antaga, att bland Stockholms invånare finnes icke blott ett i allmänhet stort intresse för den sceniska konstens uppehållande, utan äfven ett intresse, som i det fallet kan vara villigt att visa sig i handling, om det samma än vid förut nämnda tillfällen icke förmått att göra sig gällande. Det förnämsta hindret för att åstadkomma något i sådan riktning torde för öfrigt vara just det oordnade tillstånd, hvori hela frågan allt hittills befunnit sig och hvilket, såsom naturligt är, måste inverka förlamande. Jag vill dessutom fästa uppmärksamheten derpå, att många inom stadsfullmäktigeinstitutionen, som i öfrigt varit intresserade för kongl. teatern, likväl af formella skäl ansett sig hindrade att votera ett anslag af ifrågavarande beskaffenhet; men jag tviflar icke på, att, om en gång ett förslag under tjenliga förhållanden och i lämplig form framläggas, detsamma skall af Stockholms invånare omfattas med välvilja.

*Ang. anslag:
till de kongl.
teaternne
m. m.
(Forts.)*

Hvad nu beträffar de särskilda frågor, som här föreligga, så anhallar jag i första rummet få fästa mig vid den, som angår föreslagna reparationer å teaterbyggnaden. Detta är en ganska allvarsam sak. Öfverintendentsembetet har förklarat, och jag ber att man må lägga noga märke härtill, att operahusets begagnande *utan fara* för en kort tid ovilkorligen förutsätter en sådan reparation, som embetet föreslagit. Det är emellertid af vigt att göra sig klart, hvori denna reparation skall bestå. Vårt gamla teaterhus är i allmänhet till följd af sin konstruktion, sina långa korridorer och smala trappgångar m. m. af synnerligen eldfarlig beskaffenhet och har så varit öfver 100 år. Det är i sanning underbart, att icke under denna långa tid någon större ellsolycka inträffat. Jag kan icke annat än tillskrifva detta en synnerlig omsorg och omtanke å teaterstyrelsens sida.

Meningen med det nu begärda lilla anslaget kan nu icke vara att afhjelpa dessa olägenheter, som icke kunna undanrödjas utan teaterhusets totala ombyggnad, utan fråga är här endast att för tillfället afhjelpa de smärre brister, som uppstått till följd af sättning och deraf försakade bräckor i alla riktningar, såsom öfverintendents-embetet tydligt visat. Dessa reparationer äro icke i och för sig så stora och väsentliga, att de kunna förändra operahusets natur, men de måste dock afhjelpas för tillfället, intill dess ett nytt hus hinner anskaffas, för att icke alltför stor fara skall existera för de teaterbesökande.

Man kan fråga: huru kommer det sig, att icke denna fara förut blifvit observerad, utan så här helt plötsligt kommit öfver oss. Derpå kan jag icke annat svara, än att det i allmänhet går till så här i verlden, att brister och fel mogna i många år, tills de slutligen i ett ögonblick uppenbaras; det är krukans som går så länge till brunnen, tills hon går sönder. Nu har emellertid undersökning skett, och vår för-

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

nämsta auktoritet i byggnadsfrågor har förklarar, att teatern *icke utan fara* kan begagnas förr än de föreslagna reparationerna företagits. Man kan möjligen invända, att den föreslagna summan är alltför stort tilltagen. Jag vill i det fallet icke göra mig till domare, ty dertill känner jag mig ej vuxen. Jag har sett att till betänkandet fogats en reservation af några Första Kammarens ledamöter, som önskat att summan måtte nedsättas till 10,000 kronor. Jag vet icke, om dessa herrar äro byggnadskunniga eller gjort några speciella undersökningar på stället; men det vet jag, att frågor af denna art icke kunna afgöras efter tycke och smak, utan fordra undersökning och sakkännedom. Godkänner man nu i det fallet icke öfverintendentsembetet såsom auktoritet, vet jag sannerligen icke hvem man skall anlita; och på någon måste man dock tro. För min del vet jag icke, hvarför man ej skall kunna tro på öfverintendentsembetet. I ett fall sådant som detta måste jag buga mig för den auktoriteten.

Visserligen kan man, allt detta oaktadt, afslå framställningen om reparation. Men hvad blir följden? Om en enskild man till teaterverksamhet ville upplåta en lokal, om hvilken en officiell byggnadsmyndighet hade förklarar, att samma lokal *icke utan våda* kunde begagnas, skulle otvivelaktigt polisen ingripa och förbjuda lokalens begagnande. Då blir frågan: *kan* Riksdagen anse det för sig värdigt att ens utbjuda till begagnande för teaterverksamhet en lokal, som af öfverintendentsembetet blifvit förklarar icke kunna dertill begagnas utan fara? Kan Riksdagen göra detta, eller anser man sig icke skyldig att vidtaga de försigtighetsmått, som öfverintendentsembetet föreslagit? Enligt min åsigt finnes endast ett af de två alternativen att välja: antingen att verkställa reparationen, eller att inställa teaterverksamheten. Men hvad skulle följden blifva af ett sådant inställande? Jag skall här endast i förbigående påpeka de förluster konsten deraf skulle lida, men vill desto mer betona de ekonomiska svårigheter, som skulle komma att drabba alla de personer, som äro fästa vid teatern och der ha sin verksamhet och sitt uppehälle. Jag tror icke att man skulle kunna undandraga sig att på något sätt hålla dem skadeslösa. Men hvad som i det fallet skulle komma att påkostas i form af understöd, skulle utan tvifvel bättre användas för verksamhetens vidmagthållande.

Man finner af utskottets utlåtande, att utskottet ingalunda varit blindt för de faror, som ett fortsatt begagnande af operahuset i dess nuvarande skick kan medföra, men det säger tillika att tillgångar till »de reparationer, som oundgängligen erfordras för att åtminstone under den närmaste tiden skydda teaterpersonalen och åskådarne mot den fara, för hvilken de äro utsatta», böra kunna »beredas ur teaterns egna inkomster, om, såsom utskottet tänkt sig, dessa inkomster genom tillskott från annat håll kunde något ökas utöfver hvad Kongl. Maj:t beräknat.»

Med dessa inkomster från annat håll kan icke menas annat än det anslag af 50,000 kronor, som påräknats från Stockholms kommun. Deraf följer då, att utskottet fordrar att kostnaden för reparation af en *statens* byggnad skulle till större eller mindre del bestridas med

inkomster från Stockholms *kommun*. Jag hemställer, om någon mera orimlig fordran kunnat framställas. Kan det låta tänka sig, att stadsfullmäktige i Stockholm skulle bevilja medel till reparation af en *statens* byggnad? Man må äska stadens bidrag för teaterns ombyggnad eller för teaterverksamhetens upprätthållande; men så länge teaterhuset tillhör staten, är det dock allt för orimligt att till dess underhåll begära bidrag af en kommun eller af enskilde. När man därför säger Stockholms stadsfullmäktige eller invånare i allmänhet, att den summa, som af dem begäres, är till en del afsedd att användas för reparation af ett kronans hus, hvad utsigt till framgång tror man väl att en sådan framställning skall hafva? Jag har nämnt, att åtskilliga bland stadsfullmäktige af formella skäl funnit sig förhindrade att votera anslag åt teatern; men skulle väl under det förhållande, som här nämnts, någon enda anse sig hafva rätt att säga ja till en anslagsfordran?

Ang. anslag till de kongl. teatrarne m. m.
(Forts.)

Vill man vinna framgång åt saken, vill man för densamma vinna Stockholms stadsfullmäktige och invånare öfver hufvud, så tror jag att det blir högst angeläget att särskilja de två frågorna, reparationskostnaderna å ena sidan och kostnaderna för upprätthållandet af teaterverksamheten å den andra. I det senare fallet må man ju hoppas att få det bidrag från Stockholm, som man önskar; men i fråga om teaterhusets försättande i sådant skick, att, öfver hufvud taget, teaterverksamheten der må ega rum, måste staten ensam ikläda sig all förpligtelse. Vill man icke göra detta, så synes mig ingen annan utväg möjlig, än att alltsammans går om intet. Men hvad vill det säga, att hela teaterverksamheten går om intet? Man har gjort antydning om den stora personal, som är beroende af teatrarne fortsatta verksamhet. Jag vill anföra, såsom ett enda litet bidrag till kännedomen om de verkningar, som teatrarne indragning skulle hafva med sig, att, enligt teaterdirektionens uppgift, skulle genom denna åtgärd ett så stort antal pensionärer med mer eller mindre skäl kunna göra anspråk på ersättning af statens medel, på grund af gjorda inbetalningar till pensionsfonden, att dessa ersättningar komme att stiga till öfver 100,000 kronor årligen. Ensamt denna uppgift visar betydelsen af den sak, som här är i fråga.

Herr Petersson i Runtorp: Jag skall till en början försöka att bemöta de båda föregående talarne och särskildt hvad angår deras uttalanden angående nödvändigheten att bifalla förslaget angående ifrågavarande 28,820 kronor till reparation af kongl. stora teaterns hus. Det tyckes, som om man hade den föreställningen, att detta anslag vore alldeles nödvändigt för att hindra teaterhusets ramlande. Jag vill bestrida att de, som äro i tillfälle att se huru det förhåller sig med saken i dess helhet, kommit till ett sådant resultat; men så mycket kan jag bestämdt säga, att något sådant anslag icke erfordras för att skydda så väl väggar som tak från att under den närmaste tiden ramla i hop, då de stått så lång tid; om deremot, enligt öfverintendentsembetets förslag, ena muren skulle rifvas ner, så skulle der-

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

igenom framkallas större skada på hela byggnaden, och större sprickor, än de redan befintliga. Nej, mine herrar, det förefinnes ett annat fel, som är större än det nu omtalade, nemligen den ytterst stora eldfaran i kongl. stora teaterns hus och hvilken eldfara icke kan förekommas med ifrågasatta 28,820 kronor, oaktadt stora summor redan äro använda till dess förekommande, och vi kunna således när som helst stå framför olyckor, lika svåra som de i Paris nyligen timade, hvarför jag beklagar folk, som våga sig upp att tillbringa aftnarne i dessa eldfärliga lokaler. Jag upprepar att, enligt min bestämda öfvertygelse — och hvar och en, som vill tala sanning, måste instämma med mig deri — det är hvarken faran för tak eller väggar, som är den öfverhängande, utan just eldfaran.

Nu skall jag icke vidare upptaga tiden med att bemöta den förste talaren, helst som han i sina utflygter hufvudsakligen vände sig mot motionären, och jag således har anledning antaga att denne senare skall begära ordet för att försvara sig. Det vill jag dock hafva sagdt, att, om många funnes, som så lifligt som den förste talaren intressera sig för teatern, så skulle det icke blifva synnerligen svårt att åstadkomma ett konsortium, som öfvertog teaterns affärer; och skulle detta konsortium kunna engagera förmågor, som spelade så bra som han tyckes göra, så vore det väl bestämdt med denna affär.

Hvad angår den första frågan, så delar jag icke helt och hållet utskottets åsigt. Min uppfattning af frågan är den — och hvar och en, som vill sätta sig in i densamma, måste komma till enahanda öfvertygelse — att den nuvarande teaterinstitutionen lefvat ut sin tid och att den nu befinner sig i dödsryckningarna. Vill man därför göra de kongl. teatrarne verksamhet en stor tjänst, så bör man söka att få slut på eländet. De hafva hittills fått tre nådår, men skulle de än få 30 nådår till, så skulle detta lika litet hjälpa. Enligt min åsigt bör den sceniska verksamheten kunna ordnas utan att, på sätt som nu sker, Riksdagen behöfver trakasseras med dessa återkommande fordringar på understöd. Med all aktning för den sceniska konsten, så får jag dock säga, att de kongl. teatrarne aldrig hafva lärt sig den konsten att, som man säger, rätta munnen efter matsäcken. Hofförvaltningen har skjutit desammas omhänderhafvande ifrån sig, och det må icke heller anses underligt, om Riksdagen icke vill längre åtaga sig dylika myndlingar. Stockholms stad synes ej heller vilja åtaga sig dess värd. Nej, låt de kongl. teatrarne växa upp såsom en ny fogel Fenix ur askan — om nemligen, det Gud förhindre, de komma att brinna — eller på annat sätt upphöra. Att deremot gifva dem ännu ett nådår skulle vara ungefär detsamma som att ingjuta morfïn i en sjuk kropp: det lindrar för ögonblicket, men botar ej.

Detta är hufvudskalet, hvarför jag har reserverat mig, och jag anser mig dermed icke på något sätt hafva gjort konsten någon skada. Jag tror äfven att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet skulle blifva nöjd med att få slut på frågan, ty det måste verkligen vara mindre treffligt för honom att hafva med den att göra, i synnerhet som hans tid är upptagen af många andra frågor af större vikt.

Jag skall emellertid icke längre upptaga kammarens tid, då säkerligen ännu många komma att yttra sig i frågan och jag således antagligen sedan får anledning att upptaga ett och annat till besvarande, utan ber jag nu blott att få yrka afslag å så väl Kongl. Maj:ts proposition som utskottets hemställan samt bifall till min reservation.

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

Häruti instämde herr *Olsson* i Ornakärr.

Herr Petersson i Boestad: Den kongl. teatern borde efter mitt förmenande lika väl som de enskilda teatrarne kunna upphålla sig utan understöd från statens sida, och den fria täflan skulle då här såsom annorstädes mana till en friskare och nationellare utveckling af den lyriska och dramatiska konsten. Har publiken råd att frikostigt mottaga utländska artister, som här gifva gästroller, så bör den äfven, och i främsta rummet, kunna underhålla våra egna skådespelare utan anlitande af statens hjälp. Då dertill kommer, att Stockholms stadsfullmäktige ej funnit den kongl. teaterns verksamhet så gagnelig, att de velat för densamma uppoffra något af stadens medel, så anser jag att ej heller landet i sin helhet bör göra någon dylik uppoffring, allraminst under en tid af stort ekonomiskt betryck.

På dessa skäl yrkar jag bifall till herr Nils Peterssons reservation.

Herr Waldenström: Jag tänkte till en början icke blanda mig i teaterfrågan, men jag har frångått denna föresats, sedan jag läst, hvad utskottet skrivit.

Utskottet försöker på flere grunder försvara krafvet på statsmedel till underhållande af den kongl. teatern. Först och främst säger utskottet, att det är teaterns ändamål att odla allmänhetens smak och konstsinne. Ja, detta kan nog vara en god sak; det kommer blott an uppå, i hvad riktning det sker, om det sker i sedlig riktning eller icke. Och att kongl. teatern i detta afseende icke har så små synder på sitt samvete, det torde vara bekant för hvar och en, som vet, huru den kongl. teatern en gång genom uppförande af en sådan pjäs som »Sköna Helena» odlade smaken så, att till slut »Riddar Blåskägg» kunde gå i folk.

Utskottet säger vidare, att den kongl. teatern skulle uppmuntra den inhemska vitterheten. Jag tror icke att teatern gjort mycket för denna, och ser man på de kongl. teatrarne spellistor, skall man nog finna, att den inhemska vitterheten är den som skördar minst af deras verksamhet.

Vidare heter det, att teatern skulle bidraga till svenska språkets vårdande, och den talare, som först hade ordet, sade att folket der finge lära sig tala språket så, som det bör talas. Ja, om jag kunde tro, att den svenska kongl. teatern hade denna betydelse, skulle jag motionera om, att nya lagberedningen finge fribiljetter till hvarje representation, så att man kunde hoppas att en gång få svenska lagen skriven på svenska språket. Jag tror dock att den, som icke besöker

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

kongl. teatern eller teatrar i allmänhet, lär sig lika fort och väl som någon annan att tala svenska språket så, som det bör talas.

Ett annat skäl, som utskottet anför för sin åsigt, är, att »ett slags häfd» här skulle föreligga, emedan man nu i tre fjerdedels sekel underhållit denna teater. Utskottet säger icke *laga* häfd eller *rigtig* häfd, utan blott *ett slags* häfd. Mig synes det, som om utskottet icke bort anföra ett så sväfvande uttryck såsom skäl för, att staten fortfarande skall bidraga till teaterns underhåll.

Utskottets utlåtande är för öfrigt i alla vinklar och vrår till den grad sväfvande, att man kan undra, om icke motiveringen i detsamma snarare bort föranleda yrkande om rent afslag å den kongl. propositionen, ty i den rigtningen pekar motiveringen, fastän klämman blifvit af annan beskaffenhet.

Ur de af utskottet anförda grunderna synes mig alltså intet rimligt skäl kunna hemtas för anslagets beviljande; och några bättre skäl än de af utskottet anförda har jag icke heller kunnat tänka ut. Man torde säga, att det vore en hederssak för svenska folket att hafva en af staten underhållen teater; men då, efter hvad jag hör af den förste talaren, en så rik stat som England icke har någon statsteater eller af statens medel underhållen teater och kan bära den skammen, så tror jag, att det icke är någon skam för svenska folket att följa ett sådant exempel.

Men jag vill lemna denna sak för att i stället fästa mig vid öfverintendentsembetets omdöme öfver det skick, i hvilket kongl. operahuset för närvarande befinner sig. Enligt detta har byggnaden två fel. Det ena är, att fara är för handen, att väggar och tak skola ramla; det andra består deri, att huset är i högsta grad eldfarligt, och att, om eld uppkommer under pågående föreställning, »en hastig reträtt genom de till kapprum använda trånga korridorerna vore omöjlig.»

Då jag läste dessa ord, undrade jag, om det i Stockholm icke finnes någon myndighet, som vid sådant förhållande kan förbjuda den så usla lokalens upplåtande för allmänheten. I Gefle hände det för någon tid sedan, att skolrådet hade åt småskolan låtit inreda en för sådant ändamål olämplig lokal. Detta hade till följd, att på byggnadsnämndens anmälan skolrådet af vederbörande blef ålagdt att oförtöfvadt flytta skolan till annan, lämpligare plats. Hufvudskälen dertill voro, dels att lokalen ansågs eldfarlig, dels att vistandet derinom ansågs skadligt för barnens helsa. Finnes det då i Stockholm ingen polis eller byggnadsnämnd eller annan myndighet, som kan förbjuda användandet af hus, hvilka af öfverintendentsembetet förklarats vara så bristfälliga, att väggar och tak när som helst kunna störta in, och så eldfarliga, att öfverintendentsembetet anser eldfaran vara »af särdeles betänklig art för publiken i salongen», i ty att »lågor och rök obehindradt kunde framtränga såväl öfver som under publiken», samt att, om eld utbröte under pågående representation, en stor del af stadens societet kunde riskera att blifva innebränd, såsom nyligen skett i Paris. Jag för min del skulle blott på denna grund, äfven om jag vore teatervän, hvilket jag icke är, yrka afslag å den gjorda fram-

ställningen om beviljande af medel till kongl. teaterns fortsatta verksamhet. Jag anser det nemligen vara ytterst nödvändigt, att detta ruckel absolut stänges till förebyggande af de faror, som på grund af byggnadens bristfälliga beskaffenhet hota både den på scenen uppträdande personalen och den besökande allmänheten.

Men — sades det nyss — hvad skall man då taga sig till med den personal, som af teatern har sitt uppehälle? Derpå vill jag svara med en annan fråga. Är det större barmhertighet att utsätta dessa personer för faran att få huset öfver sig eller att blifva uppbrända, än att utsätta dem för faran eller svårigheten att söka genom träget arbete förskaffa sig annan näring än den, som kan beredas dem i det huset?

Jag kan således hvarken lemna min röst för Kongl. Maj:ts proposition eller för utskottets förslag, utan skall instämma i herr Nils Peterssons reservation och således yrka afslag å såväl Kongl. Maj:ts framställning som utskottets förslag.

Med herr Waldenström förenade sig herrar *Truedsson, Ollas Anders Ericsson, Ericsson* i Ahlberga, *Nilsson* i Vrångebol, *Andersson* i Lysvik, *Broström, Andersson* i Hasselbol, *Pehrsson* i Norrsund och *Akerlund*.

Herr Redelius yttrade: Jag har begärt ordet icke endast därför att jag är motionär i frågan, utan särskildt på grund af den förste talarens anförande.

Jag anser icke nödvändigt att till bemötande upptaga allt hvad han behagade anföra, ty dertill skulle åtgå allt för lång tid, utan skall endast hålla mig till en och annan hufvudpunkt i hans yttrande, som jag icke kan lemna obesvarad. Jag skall således icke gifva mig ut på något ströftåg hvarken inom geografiens eller historiens område och icke heller göra någon promenad i den sköna naturen eller lyssna till ungdomens glada sånger. Icke heller skall jag låta mig tjusas af musikens toner, hur ljufliga de än må vara, eller dansa efter den pipa den värde talaren blåste på. Men hvad sjelfva saken angår, anser jag mig böra säga några ord och kan dervid fatta mig ganska kort, eftersom jag har den glädjen att åtminstone för denna gång kunna instämma med herrar Waldenström och Nils Petersson, till hvilkens reservation jag anholder att få yrka bifall.

I utskottets motivering förekomma tre skäl för ifrågavarande anslags beviljande. Det första af dessa är den redan påpekade omständigheten, att representationen redan under en längre tid har lemnat anslag till de kongl. teatrarne. Det andra skälet är, att teatrarne ändamål är att odla smaken och konstsinnet, och det tredje att de skola bidraga till svenska språkets vård. Alla dessa tre skäl hafva blifvit bemöta.

Jag vill blott tillägga, att för svenska språkets odlande hafva vi ju våra högre och lägre skolor. Vi hafva ju en särskild svensk akademi, som är till för vitterheten och språket, en akademi särskildt för

Ang. anslag till de kongl. teatrarne m. m.
(Forts.)

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

de sköna konsterna och en musikalisk akademi. Dessa inrättningar torde vara till fyllest uti ifrågavarande hänseende, utan att man behöfver taga teatern till hjälp. Dessutom ber jag att allvarligen få framhålla, att jag tror det icke skulle finnas så synnerligen många eller varma teatervänner, om det icke vore roligt på teatern, utan i stället kärft, torrt och tråkigt. Jag undrar, om icke bänkraderna i senare fallet skulle komma att blifva ganska glest besatta. Är det således icke för nöjes skull man har teatern, är den icke ett förlusteställe? För min del hyser jag starka tvifvel om statens förbindelse att uppehålla ett förlusteställe, låt vara i hufvudstaden. Hvad de omordade betydande verkningar och det välgörande inflytande teatern skulle hafva, bör detta icke vara så synnerligen stort, åtminstone efter stockholmarnes omdöme, såvidt detta fått uttryck genom stadsfullmäktiges beslut i frågan, och på landsbygden är det naturligtvis ännu mindre.

En och annan punkt af hvad den förste talaren radade upp vill jag äfven söka bemöta. Han ville motbevisa motiveringen till min motion, och särskildt hvad jag der nämner om betrycket i landet. Det hör, såsom jag också i min ifrågavarande motion omnämner, egentligen icke hit annorlunda än såsom ekonomiskt motiv. Han ville tydligen betaga detta motiv dess bevisningskraft genom att förneka tillvaron af något allmänt betryck. För sin enskilda del kände han icke till något sådant. Jag måste uttrycka min lifliga glädje öfver, att den förste talaren icke känner till detta betryck för sin enskilda del, och i lika hög grad glädjande vore det att höra, att i den ort, hvarifrån han är, icke lärer förekomma något sådant; det är ett särdeles lyckligt förhållande. Jag skulle dock önska, att han för att öka och vidga sin kunskap och erfarenhet i detta fall ville göra ett besök i de bygdar, jag representerar. Han skulle då nödgas inse den beklagliga sanningen, att ett högst betydligt betryck är rådande inom vissa delar af vårt land. Och om man der ifrågasatte, att man för att hjälpa en fattig man skulle bereda plats åt honom på teatern, må vara på de billigaste platserna, skulle man väl icke, tror jag, svara ett ord, ty man skulle af förvåning helt säkert icke finna ett ord till svar på en i deras tycke så orimlig fråga. Jag säger detta af den anledningen att, då det för någon tid sedan var fråga om nedsättning i tullen på socker och kaffe för att göra dessa varor billigare för de fattiga, emedan man ansåg dem för nödvändighetsvaror och för folk i allmänhet nödvändigare än teatrarne, hvilket väl torde vara obestriddigt, och då en fattig torpare tillfrågades om hans mening derom, svarades att det gjorde honom detsamma, ty fattigman har icke råd att nyttja hvarken kaffe eller socker. I Stockholm är det väl möjligt, att förhållandena kunna vara annorlunda, men vi få väl tänka på landet i dess helhet. Man har här sagt, att teatern icke vore en lyxinstitution. Jag menar dock, att den är det, och detta är ett af de skäl, hvarför jag icke vill vara med om anslaget. Vidare har anmärkts mot motionen att deri säges, att »*staten har andra och högre intressen att taga vara på*». Deremot yttrade teatervännen, riktigt lifvad, att »*staten har inga högre*

intressen att taga vara på». Det kom visserligen efter detta yttrande några ord, förmodligen något om eller men, som skulle begränsa betydelsen af detsamma, men jag hörde dem icke riktigt, trots talarens höga röst. Jag fattade dem dock såsom en *motsats* mot det motiv jag använt i min motion. Der säges, att staten *har andra och högre intressen att taga vara på*. Talaren sade: Staten har inga högre intressen etc. För min del undrar jag, om icke den värde talaren missade sig i detta fall. Det kunde väl icke vara hans mening, att teatern skulle vara det högsta intresse Riksdagen har att taga vara på.

Vidare sade samme talare, att Riksdagen icke har *rättighet* att neka medel till teaterns upprätthållande. Detta är endast ett annat uttryck för att säga, att Riksdagen *är skyldig* att lemna anslag dertill. Men hvarpå grundar sig då denna omordade skyldighet? Hafva svenska folkets representanter någonsin åtagit sig teatern för all framtid? Hafva de någonsin erkänt, att en teater i Stockholm skulle vara en hela svenska folkets angelägenhet? Jag åtminstone vet icke om något sådant, men kanske någon annan vet det, eller männe denna åsigt grundar sig på något gammalt beslut?

Utskottet har sagt: vi hafva gifvit anslag till teatern under $\frac{3}{4}$ sekel, och därför böra vi gifva det äfven nu. Mig synes dock ett sådant resonnement underligt. Derför att man gifvit mycket och länge, skulle man vara skyldig att fortfarande gifva! Detta är mig någonting nytt. För min del hade jag trott, att just derför att man gifvit mycket och länge, vore man berättigad att säga: nej, vi gifva nu icke mer. Härmed sammanhänger en annan omständighet, som vidrördes vid en diskussion inom kammaren för en tid sedan rörande ett annat anslag, och hvilken uttalades af flere framstående ledamöter i kammaren och, om jag icke missminner mig, yttrades till och med från ministerbänken, nemligen den, att en kommande Riksdag icke skulle vara bunden af en föregående Riksdags beslut och att en följande Riksdag alltså hade fria händer utan afseende på hvad en föregående Riksdag beslutat. Är det så, och jag vill visst icke bestrida detta, kan man så mycket mindre ega någon förpligtelse att fortfarande bevilja detta anslag, ehuru så skett flere gånger förut.

Med dessa ord tror jag mig hafva bemött de viktigaste skälen för anslaget bibehållande och vill derför icke uppehålla kammarens tid längre, utan slutar med att yrka rent afslag å så väl Kongl. Maj:ts proposition som utskottets betänkande samt bifall till herr Nils Petersons i Runtorp reservation.

I detta yttrande instämde herrar *Smedberg*, *Pettersson* i Dänningelanda, *Larsson* i Mörtlösa, *Bondeson*, *Sjöberg* i Bodaryd och *Eklund*.

Herr Gustafsson: Ingen kan väl gerna beskylla mig för att icke vilja hylla sparsamhetsprincipen och jag kan icke neka till, att det är med motvilja jag talar för ett anslag, som tages af statens medel, men jag måste dock i detta fall både tala och rösta för Kongl. Maj:ts framställning, ty här finnes det starkare skäl för att gifva än

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

att spara. Det finnes två slags sparsamhet: att spara då man gör rätt eller godt dermed, och att spara, äfven om man derigenom gör orätt. Jag tror, att sparsamhet i nu föreliggande fall är orätt. Om man fortfarande vill uppehålla de samhällsförhållanden, som under årtusenden småningom utvecklats, måste man vara konsekvent och hålla till godo med dem sådana de nu äro och icke stycka sönder dem. De, som vilja hålla på vår nuvarande samhällsform, måste naturligtvis också hålla på de sköna konsterna, ty dessa hafva så naturligt utvecklats under tidernas lopp; de kunna sägas vara för samhällsbyggnaden detsamma, som spiran är för templet, nemligen det som pekar högst mot himlen. Den dag kan nog komma, då en representation är villig att rösta för att sälja taflorna i nationalmuseum samt i stället der inrätta skolor och verkstäder, men jag tror dock ingen af herrarne nu är så avancerad eller vill gå så långt i sina konsekvenser. Vill man hålla på en eller flere konstformer, måste man ock hålla på de andra. Allra minst hade jag väntat att få höra en kyrkans man yrka afslag för allt bidrag till teatrarne från statens sida. Hade herr Redelius bättre läst sin egen kyrkas historia, skulle han funnit, att kyrkan och konsten alltid gått hand i hand, ja, de äro så nära beslägtade, att man kan säga: de äro tjocka släkten. Detta visste också förr presterna, ty de togo konsten till hjälp för att få fram sin religion; de togo arkitektoniska konsten till hjälp vid byggande af sina sköna tempel och de togo målare- och bildhuggarekonsten till hjälp för att smycka och pryda dem på det värdigaste sätt. För sina ceremoniers skull uppammade de den dramatiska konsten, som sålunda helt enkelt är född i kyrkans sköte. Funnes icke denna konst, hvaraf presterna kunde lära sig något, kan jag försäkra, att deras föredrag skulle blifva ändå mycket mera entoniga än de nu äro.

Det finnes ännu i språken ord som erinra om teaterns ursprung; man kallar nemligen teatern *konstens helgedom*, och dess utöfvare kallas *konstens prester* och *prestinnor*. Denna uppfattning kommer sanerligen icke af sig sjelf. Jag förstår därför icke, hvarför herr Redelius har så mycket emot denna sak, om det icke är för att visa sanningen af det gamla ordspråket: »släkten är värst.»

Jag öfvergår nu till utskottets motivering, som synes mig högst märkvärdig. Utskottet anför först ur Kongl. Maj:ts proposition de många skäl, som tala för en reparation af den kongl. teatern, samt påpekar, att den i dess nuvarande skick är farlig både för publiken och skådespelarne. Ja, det är ganska visst, att personalen vid teatern och publiken der skulle kunna råka ut för stor olycka, ja, kanske en ännu större än den vi nyligen hört omtalas; men det synes mig egendomligt att på sådana skäl afstyrka Kongl. Maj:ts framställning, då man på grund deraf i stället borde tillstyrka densamma. Jag vill nu öfvergå till den punkt i betänkandet, der statsutskottet tillstyrker beviljande af ett anslag af 60,000 kronor samt ett kreditiv af 15,000 kronor, men på det vilkor att Stockholms stad eller någon annan derjemte bidrager med ett anslag af 50,000 kronor. Mine herrar, detta anser jag vara detsamma som ett rent afslag. Svaret på detta vilkor

är redan gifvet af Stockholms stadsfullmäktige. Jag har sjelf varit med och röstat emot ett dylikt anslag, emedan jag ansett att kommunalförfattningarna lägga hinder i vägen därför. Jag kan icke finna det vara mera billigt af staten att uppställa ett dylikt vilkor beträffande den här ifrågakvarande konstanstalten än vidkommande anslagen till andra konstanstalter, såsom målare- och bildhuggareakademien, hvilka åtnjuta ett årligt anslag af omkring 70,000 kronor, men rörande hvilka något vilkor ej är fäst, att Stockholms stad skall ytterligare bidraga. Nu säger man också: Stockholm har större nytta af teatern än det öfriga landet, emedan den är belägen i Stockholm, och bör därför Stockholm också bidraga till dess underhåll. Så förhåller det sig ju också med andra konstanstalter, såsom nationalmuseum, men icke har det påyrkats att Stockholms stad skall bidraga med anslag till nationalmuseum. Teaterinstitutionen är lika som andra konstanstalter ett statsändamål, och skall anslaget dertill indragas, så böra, om man vill vara konsekvent, äfven andra anslag till konstinstitutioner indragas. Hvad angår tredje punkten i betänkandet, om dramatiska teaterns uthyrning, så kan jag icke vara med derom. Efter hvad jag från tillförlitligt håll hört omtalas, så lennar denna teater inkomst utöfver utgifterna för densamma, och när man har en affär, som bär sig och bidrager till en annans uppehållande, hvarför skall man då afhända sig densamma jemte dermed förenad inkomst. Jag yrkar således bifall till Kongl. Maj:ts proposition i de två första punkterna, men återremiss beträffande den tredje punkten i utskottets hemställan.

Medan jag har ordet så vill jag något bemöta den ärade talaren på geflebänken, hvilken yttrade att den kongl. teatern hade så stora synder på sitt samvete. Jag tror att den historia om Sköna Helena, som han till bevis derpå framdrog, var att tala om snö som föll i fjol. Vi böra äfven komma i håg, att teatern den tiden stod under en helt annan ledning än den nuvarande, och jag tror icke man kan säga, att något grundadt skäl till anmärkning nu förekommer. Men jag vill fråga den värde talaren: huru vet han då att »Sköna Helena» var en så syndig pjes? Har han männe sett den? För min del har jag i denna kammare från geflebänken hört understundom framställas drastiska bilder, som ej varit stort bättre än dem i »Sköna Helena».

Herr Redelius yttrade, att i hans bygd vore befolkningen mycket teaterfiendtlig. I sådant fall måste förhållandena hafva förändrat sig betydligt sedan förr. I min ungdom kom jag äfven, stadd på vandring, just till denna bygd, nemligen Norra Tjust, och tog in i samma prestgård, der herr Redelius nu residerar. Den dåvarande kyrkoherden var min värd; han tog emot mig med öppna armar, och i hans familj kunde icke någon ovilja emot den dramatiska konsten förspörjas. Tvärtom var man der mycket konstälskande och öfvade både verldslig musik och deklamation. Och hvar den kyrkoherden förde mig kring i bygden, träffade jag mycket intresse för konsten. Men det kan ju alltför väl hända, att förhållandet förändrats sedan herr Redelius kom dit.

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

Jag yrkar således bifall till Kongl. Maj:ts proposition i punkterna a) och b) och återremiss rörande punkten c) i utskottets hemställan.

Herr Göransson: Då man för närvarande hör en nästan allmän klagan öfver ekonomiskt betryck och då till följd af detta betryck skatteförmågan äfven minskas hos svenska folket, anser jag det vara dess representanters pligt att tillse, det ej andra än nödiga och nyttiga statsutgifter beviljas, och till dem kan jag för min del ej hänföra anslagen till de kongl. teatrarne. Jag tror att teatrarne verksamhet är till mera för nöje än för nytta. Jag anser till och med att den i sedligt hänseende kan vara skadlig, och för att visa att jag ej är ensam om denna uppfattning, så ber jag att få uppläsa ett stycke ur en uppsats af en brefskrifvare från Stockholm till Gefle-Posten under rubrik »Bedröfliga uppdaganden». Han skrifer, utom annat, hvarom här ej är fråga, följande:

»Jag lemnar dock detta, för att med några ord beröra en annan sak, som på senaste tiden inom många kretsar här varit föremål för bekymmer, oro och sorg. Så till vida kan den hänföras under samma rubrik som den nyss nämnda, som äfven den visar en bedröflig yttring af demoralisation, om ock under andra förhållanden och från en annan sida. Saken är den, att man i de flesta af härvarande allmänna läroverk lär ha kommit underfund med, att en del af ungdomen till och med i ganska tidiga år börjat lefva ett lif, som icke anstår någon sedlig människa, allra minst skolynglingar. Naturligtvis har den aktade och framstående lärarekåren härstädes, som vet med sig, att den icke brustit i nitälskan för att, så vidt möjligt, hålla ungdomen obesmittad af hufvudstadens mångahanda förförelser, tagit i hop med saken på allvar och med kraft. Ogräset kan icke få förqväfvä den goda säden. Och följden lär ha blifvit, att man måst i en mängd fall tillämpa skolans skarpaste straff, de ifrågavarande lärjungarnes aflägsnande från läroverken. Man kan tänka sig, hvilken sorg detta skall sprida i många hem. Gifvet är, att många orsaker samverkat, för att så abnorma förhållanden skulle kunna uppstå. Frestelserna i en stor stad träda fram i så vexlande gestalter. Och hemmen äro långt ifrån alltid hvad de böra vara, äfven om man icke ställer öfverdrifvet stora anspråk på dem. Men jag misstar mig bestämdt icke — och jag hör just nu, att erfarna lärare dela denna min uppfattning — då jag säger, att en af de väsentligaste anledningarna, kanske den allra väsentligaste, till detta sorgliga förhållande, är den usla litteratur, som nu för tiden dels i form af böcker dels i form af dåliga tidningar öfverströmmar hemmen och om hvilken jag för icke länge sedan yttrade några ord. Det skulle rent af vara för mycket begärdt af en mognande ungdom med spelande blod i ådrorna, att den, om den icke har ett kärleksfullt stöd i hemmens vaksamma omvårdnad, icke skulle oemotståndligt påverkas af det i mer än ett afseende lättfärdiga innehållet i dessa från franskan öfversatta romaner, som så ohöjdt ntmåla i de mest förledande färger osedlighetens i sig sjelfva så tarfliga njutningar, eller i dessa svenska originalarbeten, exempelvis af en Strindberg och hans

eftersägare och af vissa bland våra skrivande damer, som äfvenledes göra allt sitt till, för att den förbjudna frukten måtte lysa rätt frestande i ögonen på alla åldrar. Eller tänk på våra teatrar, som, jag vågar säga det, numera endast undantagsvis äro annat än *uppfostringsanstalter i osedlighet*. Man må icke förevita mig att jag öfverdrifver. Jag gör det icke. Och många, många flere än jag fråga med oro och bäfvan, om det då icke skall vara möjligt att sätta någon gräns för den allmänna öfversvämningen. Mången sätter sin lit till skärpta lagbud och hoppas, att svenska folkets representanter skola kraftigt taga sig an denna sak. Nå ja, väl afpassade och praktiskt formulerade, göra de hvad de kunna. Men de räcka icke till. Förr än allmänheten sjelf tar hand om denna högvigtiga angelägenhet och i figurlig mening tillämpar en lynchlag på de usla alstren och deras upphofsmän i första eller andra hand — förr är ingen förbättring att vänta. Jag återkommer således ännu en gång till den uppmaningen, att allmänheten må sky allt, som härleder sig från sådana förläggare, hvilka visa sig ockra på usel literatur.»

Detta visar, mine herrar, att det finnes personer, äfven inom hufvudstaden, som anse att teatrarne icke varit utan skuld i förevarande fall.

Det har visserligen här utaf den förste talaren yttrats, att han icke visste af något ekonomiskt betryck på sin ort, men jag för min del kan säga motsatsen, ty i min ort råder en allmän klagan öfver ekonomiskt betryck. Han sade äfven, att statens inkomster icke minskats. Att så är förhållandet trodde jag ändå att han borde veta. Om vi till exempel se på jernvägstrafikmedlen, hafva de redan för året minskats med, som jag tror, öfver en million kronor, och under första kvartalet innevarande år hafva de minskats med belopp, som tyda på att de under detta år komma att nedgå med ytterligare kanske $1\frac{1}{2}$ million kronor. Likaledes hafva bränvinsmedlen minskats, och det anser jag vara en välgerning, men jag anser det äfven vara en lika stor välgerning, att anslaget till teatrarne minskas eller helt och hållet borttages.

På grund af hvad jag anfört kommer jag för min del att yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till herr Nils Peterssons reservation.

Chefen för kongl. finansdepartementet, herr statsrådet friherre Tamm: Den förste talaren på stockholmsbänken ansåg, att denna fråga icke borde vara så svårlöst, emedan det vore så många, som hade förenade intressen af att uppehålla teaterverksamheten. För mig synas dessa mångfaldiga intressen snarare kunna leda derhän, att frågan blir ganska svårlöst, derför att lika många intressen det finnes, lika många viljor finnes det ock. Den är äfven svårlöst, derför att man icke gerna vill taga på sig ansvaret för den ekonomiska sidan af saken. Detta hafva alla, som haft att göra med frågan, velat undandraga sig och så synes äfven komma att ske vid innevarande riksdag.

Samme ärade talare anförde såsom en hufvudsaklig orsak dertill, att denna fråga icke kunnat föras framåt, den omständigheten att re-

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

geringen icke, såsom Riksdagen flere gånger önskat, framkommit med ett fullständigt förslag till teaterfrågans lösning. Jag vill deri till stor del gifva honom rätt. Men om man utgår från år 1881, från hvilken tidpunkt utskottet i sitt betänkande lemnat redogörelse för teaterfrågans behandling, synes det att regeringen ett par särskilda gånger framställt förslag till denna frågas lösning. Men de *sätt* till lösning, som då framställes, blefvo icke af Riksdagen godkända. Frågan har efter dessa försök förblifvit lika olöst som förut. Efter år 1884 deremot, från hvilken tid Riksdagen beviljat anslag för tre år under vissa villkor, har icke något förslag framkommit. Jag delar helt och hållet talarens uppfattning om det beklagliga deri, men skälet till det nämnda förhållandet har för regeringen varit alldeles detsamma, som det af statsutskottet här uppgifna, då det söker visa, på hvilket sätt man egentligen skulle kunna lösa frågan, och utan hvars begagnande knappast någon lösning är möjlig. Det rör frågan om byggnaden. Under den tid, som omfattas af dessa tre år, hafva stora byggnadsfrågor förelegat, och det har knappt varit möjligt att tänka sig valet af en tomt, utan att påträffa en sådan, som varit påtänkt, om icke rent af föreslagen till riksdagshus. Detta har varit anledningen, hvarför något förslag icke kunnat framkomma. Men jag tveiflar icke på, att, i fall frågan om riksdagshus blifver af innevarande Riksdag afgjord, det icke torde blifva omöjligt för Kongl. Maj:ts regering att till nästa Riksdag framkomma med förslag till teaterfrågans lösning äfven hvad byggnaden beträffar.

Under diskussionen här i dag har man framställt en de flesta yrkanden genomgående uppfattning, nemligen den att teatrarne icke äro någon statsinstitution, eller åtminstone att Riksdagen aldrig erkänt dem såsom sådan.

Deremot förekommer dock, att när den dramatiska teatern år 1871 inköptes för statens räkning, förklarade Riksdagen, att denna teater jemte dess lösa materiel skulle förblifva en statens tillhörighet. Det är således på en statens teater och med statens materiel, som teaterverksamheten der bedrifves. Och emot det meddelande, som Kongl. Maj:t 1881 gjorde Riksdagen, att han öfverlemnade frågan om de kongl. teatrarne till finansdepartementet, har icke från Riksdagens sida någon anmärkning förekommit. Om sålunda Riksdagen äfven icke i tydliga ordalag sagt, att teatern är en statsinstitution, så har den dock låtit nämnda förhållande utan anmärkning passera. Den har varit föremål för statens verksamhet, och Riksdagen har icke sagt något deremot, hvadan, i händelse man nu anser det icke vara bestämdt utsagdt, att den är en statsinstitution eller att verksamheten der fortgår för statens räkning, det torde vara nödvändigt, att Riksdagen bestämdt förklarar, huruvida den anser teatern vara ett sådant kulturändamål, att den *bör* med statsmedel hägnas. Om den är ett sådant kulturändamål, så är den det derför, att den är afsedd att bevara den sceniska konsten från att förfalla. Derutinnan kan man säga, att dess uppgift är negativ. Men den har också en positiv uppgift, att gifva

ett godt exempel och att genom konkurrens tillintetgöra den dåliga teaterverksamheten.

Här har nu påyrkats afslag å hvarje anslag till de kongl. teatrarne. Dessa yrkanden hafva åtföljts af flera instämmanden, och man skulle deraf kunna draga den slutsats, att i denna kammare förefunnnes en utbredd önskan att några vidare anslag för detta ändamål icke borde beviljas. Jag erkänner fullväl, att Riksdagen har sin klara rätt att neka anslag till de kongl. teatrarne, och det förefaller mig, såsom om Riksdagen hade denna rätt, vare sig teatrarne under längre eller kortare tid varit föremål för Riksdagens omsorger. Men den längre tid, hvarunder anslaget utgått, borde väl i någon mån förpligta staten att icke helt hastigt undandraga teatrarne det stöd de länge åtnjutit, stödet för personer, som i af staten uppmuntrade och med teaterverksamheten förenade skolor särskildt blifvit uppfostrade för att egna sig åt den sceniska verksamheten. Och då jag medgifver Riksdagen full rätt att indraga teateranslaget, vill jag dock hemställa till kammaren, huruvida det kan vara lämpligt att verkställa denna indragning så hastigt, som fallet här skulle blifva. Riksdagens beslut i denna fråga skulle komma att tillämpas redan inom några få veckor härefter. Teatrarne spelår sammanfaller nemligen icke med budgetåret, hvadan Riksdagens beslut i förevarande fråga skulle komma att taga sin tillämpning ett halft år tidigare än budgeten i allmänhet. Jag får därför göra en vördsam hemställan till dem, som påyrkat, att ej något anslag vidare måtte lemnas teatrarne, nemligen att de måtte förändra sitt yrkande derhän, att teatrarne må, om också med klenare lif, kunna fortsätta sin verksamhet ännu ett år eller för nästa spelår. Jag tror nemligen icke, att de härför erforderliga medel kunna vara för statsverket af den betydighet, att kammaren dertfore bör draga i betänkande att bevilja dem. Det är för första halfåret 1888, som särskilda tillskott skulle behövas, och det låter lätt tänka sig — det behöfver ej sägas — hvilken oreda som skulle uppstå, om teatrarne nu stängdes. Ty så stora äro intressena hos de personer, som tagit engagement vid teatrarne, att de icke gjort sig beredda på att teaterverksamheten skulle komma att upphöra den 1 juli i år. De stå då utan sysselsättning och utan inkomster.

Ett rådru af ett år skulle i detta fall åtminstone i viss mån underhjelpa svårigheterna. Om Riksdagen nu fattar beslut derom, att teaterverksamheten skall upphöra efter ett år, lærer väl icke af någon kunna ifrågasättas, att dermed icke vore så allvarligt menadt, att det icke den 1 juli 1888 komme att sättas i verket. Detta är en hemställan till dem, som nu önska afslag å den gjorda framställningen om beviljande af anslag till de kongl. teatrarne i hvad form som helst.

I sammanhang med frågan om ombyggnad af stora teaterns hus står äfven den om reparation af det nuvarande teaterhuset. Om teaterbyggnaden skulle uppföras på ett annat ställe, så lærer väl följden blifva, att någon tid förgår, innan det nya huset blifver färdigt, och under denna tid måste, om teaterverksamheten skall fortfära, det nuvarande operahuset fortfarande användas. Äfven om på den allra

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

kortaste möjliga tid ett nytt teaterhus komme att uppföras, så måste dock så ordnas, att stora teaterns hus icke må medföra allt för stora faror vid begagnandet. En talare har nämnt, att det icke egentligen är eldfaran, som skulle förminskas genom att utföra de reparationer, som Kongl. Maj:t föreslagit på grund af öfverintendentsembetets förslag till de tre olika sätten att reparera teaterhuset. Om det också icke skulle lyckas att för den betingade summan åstadkomma full trygghet för eldfara, torde det dock vara klart, att jemte iståndsättandet af teaterhuset man skall söka i möjligaste mån vidtaga åtgärder för förminskande af eldfaran derstädes, och kammaren kan i det afseendet vara fullt öfvertygad derom, att, efter de uttalanden som här gjorts, Kongl. Maj:t kommer att egna frågan all möjlig uppmärksamhet.

Herr Nils Petersson ansåg visserligen, att här icke vore fråga om att hålla murar och tak uppe, ty de stodo nog ändå. Ja det är nu öfverintendentsembetet, som afgifvit sitt förslag i sådant syfte, och denna myndighet har icke hittills gjort sig känd för origtiga uppgifter, hvarföre Kongl. Maj:t fortfarande ansett sig kunna vara fullkomligt trygg, då Kongl. Maj:t rättar sig efter dess förslag. Samme talare, reservant i utskottet, ansåg sig göra dels departementschefen och dels sjelfva saken en tjänst dermed, att han vidhöll sitt yrkande om afslag, enär departementschefen, om afslaget blefve kammarens beslut, derigenom skulle befrias från en stor omsorg. Om också en sysselsättning icke är angenäm, så lärer väl departementschefen icke önska befrielse från ett uppdrag, som rätteligen tillhör hans departement. Att göra sjelfva saken en tjänst genom att döda den, det är en uppfattning, som man i allmänhet icke brukar hysa. Icke lärer väl någon person vara belåten, om en annan föreslår honom: jag skall döda dig, på det att du må slippa från denna eländiga värld. Jag tror heller icke, att ett dylikt förslag skulle med tacksamhet uppfattas så af teaterverlden.

Här har visserligen ingen af statsutskottets ledamöter ännu uppträdt, men då utskottets majoritet äro de, som framlagt det nu föredragna betänkandet, så torde det tillåtas mig att i någon mån vända mig deremot. Två talare från stockholmsbänken hafva redogjort för den uppfattning, som inom stadsfullmäktige i denna fråga gjort sig gällande. Då frågan förut varit före hos stadsfullmäktige flere gånger och nu helt nyligen, föreligger icke något skäl till det antagande, att det tryck, som ligger i Riksdagens beslut, skulle leda till något bifall till framställningen om bidrag till teatern från Stockholms stad. Det torde därför vara att förutse, att, om kammaren bifaller hvad statsutskottet föreslagit, så ligger häri ett förtäckt afslag å allt vidare bidrag till de kongl. teatrarne.

Samma förhållande lärer väl också kunna förutses, i fall man förlitar sig på den möjlighet, som statsutskottet gjort, beträffande bidrag från andra än municipalstyrelsen eller enskilda personer.

Visserligen har statsutskottet sökt att genom sitt förslag sörja för att teatrarne skulle få medel nog och utöfver hvad Kongl. Maj:t

föreslagit, men med den uppfattning jag har derom, att dessa medel icke stå att vinna, torde det vara bättre att taga det anslag, Kongl. Maj:t föreslagit, än det större anslag, statsutskottet har velat bereda de kongl. teatrarne.

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

Jag är öfvertygad om, att med den stränga hushållning, som, om Kongl. Maj:ts förslag antages, måste iakttagas, det blir möjligt för stora teatern att reda sig med det mindre, af Kongl. Maj:t begärda anslaget. Det är för mig mycket angenämt att kunna konstatera, och detta särskildt med anledning af hvad herr Nils Petersson i Runtorp nyss yttrade, eller att det här kunde blifva fråga om att ersätta stora skulder, som teatern kunde åsamka sig, att under den senast förflutna treårsperioden någon skuldsättning icke ifrågakommit. Detta är för mig så mycket angenämare att kunna konstatera, som vid 1884 års riksdag en del representanter med mycken visshet förutsade, att hundratusentals kronor skulle komma att utgöra det belopp, som de kongl. teatrarne skulle komma att i skulder åsamka sig under följande tre år och Riksdagen få nöjet att betala. Kongl. Maj:t har varit nog lycklig att icke behöfva begära någon sådan ersättning af Riksdagen. Jag nämnde, att den stora teatern skulle få ett mindre belopp att reda sig med, om Kongl. Maj:ts förslag antoges, än om statsutskottets förslag vunne Riksdagens bifall. Beloppet skulle väl blifva något mindre, om Riksdagen antager Kongl. Maj:ts förslag, men genom den af Kongl. Maj:t vidtagna anordningen skulle den lyriska scenen, som drager de största utgifterna, få samma belopp, som den hittills haft, derigenom att den kontanta summa, som skulle inflyta genom dramatiska teaterns utarrenderande, skulle tillgodokomma den stora teatern. Man har fäst sig vid olägenheter, som utarrenderandet af den dramatiska teatern skulle medföra, och särskildt har man framhållit, att detta skulle i ekonomiskt afseende medföra dåligt resultat. Detta synes mig vara oberättigadt, ty, utom det kontanta belopp, som arrendatorerna skulle erlægga, förorsakas dem icke obetydlig kostnad derigenom, att de skola lemna biträde till större skådespels uppförande å stora teatern. Detta blir för dem en uppoffring derigenom, att de vid sådant förhållande icke kunna fullfölja sin bestämda repertoire. Man har visserligen en längre tid varit af olika uppfattning, om den dramatiska teatern i ekonomiskt afseende vore en fördel för teaterverksamheten i sin helhet, eller om icke snarare den vore en börda för densamma. Många kompetenta personer hafva varit af olika åsigt härom, så att det varit svårt att deröfver bilda sig något tillförlitligt omdöme. Teaterkomitén af 1881 ansåg, att dramatiska teatern borde skiljas från teaterverksamheten i sin helhet, emedan den kräfde så stora anslag från den gemensamma institutionens sida, och att man borde sammanföra hela verksamheten på stora teatern. Gent emot detta påstående har direktionen anført, att den dramatiska teatern lemnade öfverskott, som tillgodokomme den stora teatern. Nu har man sökt konstatera, huru det förhåller sig dermed. Genom det anbud, som afgifvits för arrende af dramatiska teatern, har man fått ett tillförlitligt uttryck för, att dramatiska teatern lemnar ett öfverskott och huru stort detta är.

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

Mot den dramatiska teaterns upplåtande på arrende torde vid sådant förhållande icke stora betänkligheter böra förefinnas. Jag kan därför icke föreställa mig, att kammaren kan hafva något emot, att det kontrakt, som under förbehåll af Riksdagens bifall afslutats derom, får träda i kraft. Utaf den utredning, som föredragande departementschefen lemnat till statsrådsprotokollet och som finnes intagen i utskottets betänkande, inhemtas, att, om Riksdagen eller andra för teatrarne fortsatta verksamhet i oförändradt skick intresserade personer lemna sådana anslag, att teatrarne skulle för nästa år få samma inkomster, som de haft under senaste tre åren, kontraktet skall förfalla. Kontraktet är nu uppgjort, med intagande deri af den bestämmelsen, att det skall förblifva gällande endast under villkor af bifall från Riksdagens sida. Således, endast i det fall, att Riksdagen lemnar anslaget till det belopp, som teatrarne hittills fått af staten, H. M. Konungen samt af Stockholms stad uppbära, eller om Riksdagen vägrar sitt bifall till utarrendering, äro arrendatorerna skyldiga att frånträda kontraktet.

Med anledning af hvad jag nu yttrat vågar jag hoppas, att kammaren icke skall afslå beviljandet af alla anslag för stora teatern redan nu. Mätte kammaren nog se till, om icke teaterverksamheten kunde få fortgå ännu ett år, och må kammaren, om den önskar ett afslag, tydligt tillkännagifva, att det först med nästa år är slut med vidare statsbidrag. Man vet då, hvad man har att rätta sig efter, och något tvifvel om hvad Riksdagen menar eller icke menar bör icke förefinnas. Det skulle emellertid vara mig mycket angenämt, om kammaren ville bifalla den kongl. propositionen i de tre punkter, som nu föreligga till kammarens afgörande.

Herr Löfberg: Den föreliggande frågan har redan fått en temligen allsidig belysning, så att jag därför icke vill upptaga tiden alltför länge, utan blott antyda, hvarför min ställning till frågan är den, att jag kommer att biträda reservantens förslag.

Frågan gäller ju icke teaterverksamhetens vara eller icke vara, utan frågan gäller, huruvida teatern skall vara *en statsinstitution* eller icke. Såsom skäl för att teatern borde fortfara såsom statsinstitution har ju framhållits teaterns stora betydelse för konsten, den inhemska vitterheten och språket. Det är redan påpekadt och motsagdt hvad utskottet dervidlag har anført. Om utskottet hade velat beakta hvad kongl. teaterns direktion i sin skrifvelse till Kongl. Maj:t yttrar, skulle detsamma hafva funnit, att nämnda direktion ej satt teaterns mål alldeles så högt som utskottet. Direktionen säger nemligen på sidan 76 i sin skrifvelse, att, för så vidt man skulle upplåta teaterverksamheten åt ett konsortium, man hade att befara, att det skulle blifva svårt att få ett konsortium, som gjorde det af intresse för konsten utan fastmera för vinnings skull; och att man i sådant fall icke hade några garantier för att teatern skulle uppfylla sitt ändamål nemligen *att bereda allmänheten ett bildande och förädlande nöje*. Detta är ju ett vida mindre riksviktigt syftemål med *den kongl. teaterns* verksamhet, än det utskottet uppgifver.

Det har af en föregående talare framhållits att teatern icke skulle vara så uppskattad, värderad och omhuldad som den är, derest den allenast åsyftade att bereda allmänheten en konstnjutning och att framställa skön konst i sådan form som teatern afser; utan att det just är därför, att teatern förnämligast skaffar folk *nöje* och *njutning* i *vissa afscenden*, som man med sådan värme på vissa håll omhuldat den-samma. Det är ock, anser jag, beaktansvärdt både hvad som antydes af teaterdirektionen i nyss omförmälda skrifvelse som ock hvad i dag har yttrats, att man borde vara angelägen om att behålla kongl. teatern som en statens institution för att derigenom bevara teatern från sedligt förfall. Dessa ord, offentligen uttalade, gifva — synes det mig — ett det allra sorgligaste fattigdomsbevis åt teatern och dess verksamhet i våra dagar. De, som känna till teaterlifvet, hafva ju ock nogsamnt både i tal och skrift framhållit, att mer än ofta sedligheten der råkar på villovägar och osedligheten går öfver sina gränser, ehuru möjligen i en förfinad form. Jag vill nu icke säga att detta gäller kongl. teatern, utan teaterverksamheten i allmänhet. Är det nu så, att man behöfver så att säga en fördämning för att hålla teaterverksamheten inom sedlighetens gränser, så lär det väl icke hjelpa att man behåller kongl. teatern som en statens institution; utan behöfver man en sådan dam, så får väl lagstiftningen ingripa mot osedlighetens framträdande på detta område.

Jag säger att sådana yttranden som jag nyss anförde äro beaktansvärda; och man må då ej heller förundra sig öfver att det finnes ett flertal af menige man, ja massor bland vårt folk, som med grämelse och bekymmer se på de sorgliga frukter, som man så ofta får erfära af teaterlifvet och teaterverksamheten, så väl för de vid teatern arbetande som för de åskådande.

Det har framhållits att Riksdagen genom sina fattade beslut, allsedan 1871, godkänt att kongl. teatern är en statens institution. Ja, detta är ju en sanning, som ingen kan bestrida. Men det har ock erkänts, att man därför ej är för framtiden bunden dervid utan i år har full frihet att ånyo afhandla saken och besluta om teatern nu längre skall vara en statsinstitution eller ej. Det är visserligen sant, att teatern åtnjutit mångårig hjelp af statsmedel, men dermed är nu, såväl i anseende till folkets allmänna uppfattning om teaterverksamheten som till följd af rådande ekonomiskt betryck, hög tid att upphöra. Utskottet har uppgifvit att kongl. teatern under 72 års tid åtnjutit understöd af staten; och jag har gjort ett öfverslag, hvaraf framgår att under denna tid därför utbetalts som ordinarie anslag öfver 2 $\frac{1}{4}$ million kronor af statskassan. Man borde hafva kunnat vänta bättre resultat häraf än så, att nu behöfva stå tveksam, huruvida man, för att bevara institutionen från sedligt förfall, måste bevilja ytterligare anslag dertill. Jag tror visserligen, hvad flere talare hafva framställt, att det är det närvarande ekonomiska betrycket — hvilket dock verkligen är rådande — som gjort, att man i allmänhet är emot anslag till kongl. teatern. Men jag tror också att denna afvoghet mot teateranslag har till stor del sin grund i den omständigheten, att folket

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

genom framåtskridande i upplysning och sedlig utveckling i allmänhet har kommit på bättre tankar än förr och har behof af högre njutning än teatern kan gifva, samt anser att den, som vill egna sig åt teaterlifvet, bör sjelf draga försorg om sin ekonomi utan statens mellankomst.

Jag anser, att Riksdagen under föregående år dragit på sig ett ganska stort ansvar, då den utan vidare om och men lemnat anslag till kongl. teatrarne. Ty derigenom har, såsom också blifvit antydt, en hel mängd personer lockats in på den banan, der den ene har sökt att utveckla sin gifva i den riktningen, den andre i en annan för att under beräkning af statens hägn få sitt lefvebröd; och medgifvas måste att det vore hårdt att nu afklippa detta och derigenom försätta alla vid teatern anstälde i största förlägenhet för sin nödiga utkomst. Men borde Riksdagen nu bota detta fel, då vore det väl bättre att gifva dessa personer, som lockats in på denna bana, en kontant hjälp genast och dermed låta det vara punkt. Jag tror för öfrigt att tiden är inne, att, såsom det är yrkadt, Riksdagen nu gifver ett bestämdt besked om vara eller icke vara i denna fråga. Skulle trots mångas motvilja anslag komma att ytterligare beviljas, vore det i alla fall önskvärdt, att — anslaget måtte blifva mer eller mindre — ett sådant beslut åtföljdes af den bestämmelsen, att detta är också är det sista, på det att icke Riksdagen ett annat år måtte få den beskyllningen att icke hafva sagt bestämdt ifrån eller få den tillvitelsen: »I veten icke hvad ni viljen». Det har visserligen blifvit framhållet, att denna teaterverksamhet är så värdefull, ja, att man genom densamma skulle få fram jernet ur klippan, få fram det sköna hos människan och det sköna hos konsten. Då jag tvifvelsutän är oförmögen att bedöma detta — vill jag därför icke yttra mig derom — men jag kan dock ej undgå den frågan, huruvida icke denna konstens skönhet måtte vara af tvetydig art. Ty jag har hört många af dem, som äro inne på denna bana, beklaga att ingens ställning är så olidlig som deras, som tagit teaterverksamheten till sin uppgift. Det är det mest innehållslösa och tomma lif man kan tänka sig, säga de. Jag har deremot tänkt mig att den rätte konstutöfvaren skulle känna sig glad öfver hvarje framsteg han kunde vinna. Men det lär icke i djupare mening vara förhållandet på teaterverksamhetens område, och då hemställer jag till herrarne, om detta kan vara det verkligt sköna. Att tvingas att *spela* hvad man icke är, det måste medföra en halfhet, och en falskhet, som undergräfvat inre tillfredsställelse för tiden och kanske för alltid.

Det har sagts, att den sceniska konsten är lika oskiljaktig från det rätta samhällsskicket som spiran från kyrktornet, ty båda sträfva uppåt, mot himlen. Det måtte vara en låg himmel, dit denna spira sträfvar. Det har också sagts, såsom redan påpekats, att det vore nödvändigt att hafva kongl. teatern såsom en statsinstitution, på det att man skall kunna utöfva kontroll på sedligheten hos teaterverksamheten i gemen. Men jag vill ytterligare framhålla min åsigt derom, att det torde blifva en nödvändighet att på lagstiftningens väg skaffa hjälp mot den sedeslösa hållning, som allt för ofta gör sig gällande

inom teaterverlden i landets olika delar. Likaså anser jag att man bör taga bort skenet af skydd, som gifves i detta afseende, genom att med statsmedel främja en sådan föga allmänt väl gagnande institution.

Såsom jag yttrade från början är jag af den meningem i afseende på teaterverksamheten, att det mest fosterländska och för vårt folk gagnande är det, att Riksdagen nekar sitt anslag såväl i det ena som i det andra afseendet, och får jag därför anhålla om bifall till reservantens förslag.

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

Herr Gumælius: Jag ber först få göra min ursäkt till statsutskottets majoritet, för att jag går densamma i förväg med att yttra något i den rigtning utskottet här föreslagit. Men då jag, sjelf den tionde, begärde ordet, så var det på den grund, att det vid en blick på anteckningslistan öfver talare föreföll mig som om hufvudsakligen till ytterligheter gående anföranden här skulle allt hittills förekomma — och så har också blifvit fallet. Talarne hafva alla varit missbelätne med statsutskottets hemställan; men medan somliga ansett att statsutskottet gått för långt i sparsamhet, påstå somlige deremot att statsutskottet knusslat alldeles för litet. Jag tror att dervidlag, som ofta är fallet, är det något godt i att hålla medelvägen, och att statsutskottet, ehuru dess utlåtande icke fullt tillfredsställer mig heller, — och det torde icke vara godt att uppgöra ett förslag som tillfredsställer alla — dock slagit in på en någorlunda lycklig medelväg, hvarom vi borde kunna förena oss. De, som vilja något göra, borde därför ansluta sig till detta förslag.

Det är en ganska egendomlig företeelse, att i denna diskussion alldeles samma omständigheter åberopats för och emot de olika meningarne. Den ene talaren tager upp den andres skäl och utvecklar dem ytterligare till förmån för sin motsatta mening; särskildt har eldfarligheten och annan bristfällighet anförts såsom motiv både för och emot. Den senaste talaren såge för sin del hellre, att teatrarne verksamhet med ens upphörde, och att man sökte åstadkomma ett kontant tillskott till de personer, som genom en sådan åtgärd skulle blifva sysslolösa, än att uppskof under ännu ett år beviljades. Han hade nog gjort beräkningar, det kan jag förstå, angående det för sådant fall erforderliga penningebelopp, men jag undrar ändå, om han riktigt genomtänkt, huru många de personer äro, som skulle i någon mån godtgöras för det de uppsades att lemna sin tjänst inom trettio dagar. Det heter visserligen i utskottets betänkande att »om Riksdagen eller andre för teatrarne fortsatta verksamhet i oförändradt skick lemnade anslag till enahanda belopp, som nu utgå, eller om Riksdagen vägrade bifalla förslaget om dramatiska teaterns upplåtande på arrende, skulle det uppgjorda aftalet förfalla»; men omedelbart derpå säges det: »och komme i sådant fall direktionen öfver de kongl. teatrarne att öfvertaga de kontrakt, som konsortiet före fattandet af sådant beslut ingått med sujetter om engagement vid teatern», liksom direktionen skulle »ersätta konsortiet för anskaffande af teaterstycken och utskrifning af roller». Saken ställer sig således så, att utgifter, vid

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

det förhållande att tvifvelsutän redan många aftal träffats, icke kunna undvikas, och inställande af operans verksamhet skulle äfven med nödvändighet medföra vissa kostnader för godtgörelse åt personalen m. m. Man har sagt, att om ett extra nådår nu beviljades, skulle detta vara till föga gagn, enär antagligt vore, att det skulle gå på samma sätt som efter de tre åren, eller att vi nästa riksdag fortfarande stode på samma punkt. Från stockholmsbanken hörde vi begäras en bestämd förklaring, om det ej så vore. Men herr finansministern uttalade sig ju nyss för, att byggnadsfrågan, som han lika med utskottet ansåg vara af synnerlig vikt, finge en snar lösning, och detta i den rigtning utskottet ansett, att man vid frågans lösning borde följa — han begärde uttryckligen just därför ett års rådrum, och han framhöll önskvärdheten af att Riksdagen måtte bestämdt förklara, huru den ville hafva det. En sådan förklaring från Riksdagen kommer man väl att finna i en blifvande skrifvelse i ämnet från Riksdagen till Kongl. Maj:t, och, om utskottets betänkande godkännes, lär enligt vanligheten utskottets motivering ingå i skrifvelsen. Men statsutskottet säger sin mening i detta afseende flera gånger i motiveringen med all erforderlig tydlighet. Så heter det på sidan 5: »härvid utgår dock utskottet från den förutsättning, att det rådrum af ytterligare ett spelår, som utskottet på grund af särskilda omständigheter ansett böra beredas, användes till utarbetande af förslag till teaterfrågans slutliga lösning och framläggande af sådant förslag för Riksdagen». Längre fram, sidan 10, säger utskottet: »skulle de förslag, som utskottet, enligt här ofvan angifna grunder, kommer att för Riksdagen framlägga, vinna bifall, eller Riksdagen eljest kommer att fatta sådana beslut, att, så vidt af Riksdagen beror, teaterverksamheten kan under ännu ett spelår uppehållas, lär det blifva nödvändigt, att det rådrum, som derigenom kan varda beredt, användes till utarbetande af en bestämd plan för teaterfrågans definitiva lösning». Längre ned på sidan 11 heter det: »om ännu ett års uppskof för åstadkommande af förslag till frågans lösning beredes, men detta år går till ända utan att målet ändock vinnes, är det fara, att detta på många håll kan komma att anses såsom ett bevis, att slutlig lösning af frågan i den rigtning, Riksdagen önskar, icke är möjlig att uppnå, och att nytt uppskof därför, såsom gagnlöst, icke varder medgifvet». Vid slutet af motiveringen säges det: »nödvändigheten att beakta detta förhållande är ett kraftigt stöd för den förhoppning, att Riksdagens ofta uttalade önskingar om teaterfrågans lösning snarligen kunna gå i fullbordan». Dessa yttranden af statsutskottet finner jag, om de af Riksdagen godkänns, att i dess skrifvelse i ämnet ingå, innefatta tillräckligt tydlig förklaring om Riksdagens mening i frågan.

Från olika håll har man fäst sig vid öfverintendentsembetets utdömande yttrande rörande teaterbyggnaden.

Öfverintendentsembetet begär alternativt 475,000, 75,000 och 28,820 kronor, af hvilka förslag Kongl. Maj:t upptagit det sistnämnda såsom sitt. Men som sjelfva handlingarne i frågan icke finnas att tillgå här, kan man icke döma huru vida någon af dessa summor är

den för ändamålet lämpligaste eller om någon af dem är det. Man kan dock i det fallet draga någon slutsats dels af ett yttrande, nyss fäldt af en medlem af statsutskottet, och dels af de tre reservanternas från Första Kammaren förslag att till de oundgängligaste reparatio- nerna å stora teaterns hus må beviljas ett belopp af 10,000 kronor. Jag tager för gifvet, att de tre reservanterna icke framställt detta sitt för- slag utan någon slags beräkning utan fast mer under den förutsättning att med de 10,000 kronorna skulle kunna undanrödjas största vådan och sålunda möjliggöras fortsättning af stora teaterns verksamhet i nuvarande lokal under en helt kort tid. Men om det nu gäller 10,000 kronor, vinner man tillgång till ungefär det beloppet genom att bifalla stats- utskottets förslag. Kongl. Maj:t har å teatrarne vägnar begärt och ansett sig vara hjälpt med, utom det ordinarie anslaget af 60,000 kronor, dels 25,000 kronor såsom kreditiv och dels 28,820 kronor såsom reparationsanslag. Detta gör i rundadt tal 114,000 kronor, hvartill kommer bidraget från Konungens handkassa äfvensom hvad som kan inflyta genom dramatiska teaterns utarrenderande, i fall detta bifalles. Statsutskottet föreslår ju 60,000 kronor i statsanslag, 50,000 kronor i bidrag från Stockholms stad eller enskilde och 15,000 kronor som kreditiv. Det gör tillhoppa 125,000 kronor, eller 11,000 kronor mer än hvad Kongl. Maj:t ansett sig behöfva begära för teaterns fortsatta verksamhet, och innesluter således fullt de 10,000 kronor, som de tre reservanterna i Första Kammaren beräknat såsom erforderliga. Och är så förhållandet, kan jag icke se något skäl att gå längre än ut- skottet; hvarför jag och anser att man bör godkänna dess afstyrkande hemställan i punkten a).

Jag har för bemötande antecknat något af hvad föregående talare yttrat i ämnet; men som jag icke anser att det tjänar något till att förlänga denna diskussion, vill jag icke dervid uppehålla mig.

Endast en erinran vill jag göra, nemligen mot herr Göransson, som här nyss uppläst en lång uppsats ur en tidning om huru illa det står till med moralen i hufvudstaden — egentligen om förhållandena i skolorna och om den osedliga litteraturen. Det må vara rätt eller icke hvad som innehålles i denna uppsats — men det som gaf upp- läsaren anledning till att ge oss den långa artikeln till lifs och att dermed tynga protokollet var utan tvifvel en der förekommande mening, som började med orden: »Tänk på våra teatrar» och några få derpå följande ord — detta var det långa talets korta mening.

Ja, om vi tänka på våra teatrar, tror då verkligen uppsatsens uppläsare, att vi höja deras sedlighet genom att indraga anslaget till de teatrar, hvilka just genom detta anslag fått till sin moraliska pligt och äfven en ekonomisk förbindelse att höja sig öfver och utgöra ett godt föredöme för de andra teatrarne samt att sålunda i sin mån söka lyfta den sceniska konsten inom landet? Är det icke tvärt om antag- ligt, att om det skulle gå som han yrkar och de kongl. teatrarne, utan vidare statsunderstöd, blefve hänvisade till konkurrensen med de öfriga teatrarne, är det då icke antagligt, säger jag, att de komme att småningom sjunka ned från sin höga nivå och mindre än förr blefve

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

i tillfälle att odla allmänhetens smak? Jag tror verkligen, att sedlighetsiffrarne, då de här uppträda särskildt mot de kongl. teatrarne, tala mot sedlighetens sanna intresse.

Detta skulle kunna gifva mig anledning till att uppträda mot en ärad talare på smålandsbänken, en kyrkans man och en af Andra Kammarens få humorister, i hvars anförande många af kammarens medlemmar hördes instämma. Jag skall emellertid inskränka mig att ur Andra Kammarens protokoll från en riksdag på 1870-talet uppläsa ett yttrande af en annan kyrkans man, också han humorist. Vid ett tillfälle uppträdde han till förmån för de kongl. teatrarne och i motsats mot andre talare i kammaren, hvilka bland annat påstått, att det vore bättre att gå i kyrkan och der få uppbyggelse kostnadsfritt än att på teatern söka få förströelse mot dyr afgift, och hans ord föllo så här: »De sköna konsterna äro civilisationens blomman; och så långt historien går tillbaka hafva alla civiliserade folk sökt utveckla och bevara den blomman. Då teatern ovedersägligen till väsentlig del är en representant af de sköna konsterna, så kan det icke förnekas, utan måste medgifvas, att den är en estetisk bildningsanstalt och bör därför upprätthållas, men den är tillika en moralisk bildningsanstalt. — Det finnes en moralisk bildningsanstalt, som vi kalla predikstolen, hvarifrån man får allvarliga bestraffningar genom allvarliga ord. Jag hemställer hvad kraft de orden hafva haft på eder, mine herrar, huru vida de bidragit att hejda och borttaga fel och dårskaper? Det glädder mig in i själen, att de åtminstone verkat på trenne herrar, som nu förut yttrat sig om predikstolen. Men det finnes en annan bildningsanstalt, som också är moralisk, nemligen teatern; der talas väl icke det allvarsamma, men der talas löjets ord, och jag tror, att detta många gånger är det mest förkrossande, mest skarpa gissel emot laster och dårskaper. Det ena goda bör icke förskjuta det andra. Om också predikstolen mycket inverkat på de tre herrarne, så böra vi icke förkasta teatern, som också kan göra god verkan.» — Dessa ord äro också en prests och jag önskar att få qvitta dem emot hvad vi nyss hafva hört af en prest inom kammaren.

Statsutskottets betänkande är alldeles påtagligt tillkommet genom en kompromiss. Det synes af innehållet, att detsamma uppgjorts af medlemmar från båda kamrarne och framkallat reservationer från andra medlemmar af utskottets båda sidor.

Antager man hvad utskottet i mom. b) föreslagit, får man, såsom jag tillåtit mig visa, under der gjord förutsättning, tillräckligt med penningar för det ändamål som i mom. a) omnämnes eller hvad som verkligen torde behövas för verkställande af de nödortfiga reparationerna med hänsyn till de kongl. teatrarne fortsatta verksamhet under en kortare tid. Jag saknar vid sådant förhållande skäl till annat yrkande än afslag å de i punkten a) begärda 28,820 kronor och tillåter mig i afseende på mom. b) att framställa yrkande om bifall till statsutskottets förslag.

Hvad beträffar punkten c) skulle jag vilja förena mig i det yrkande om återremiss, som framställdes af herr R. Gustafsson.

Herr Nilsson i Kägglå: Då jag instämt i den motion, som väckts af min länskamrat, så ber jag få i största korthet yttra några ord.

Jag minnes mycket väl huruledes för tre år sedan statsrepresentanterna yttrade, att om bara teatrarne då blefve hjälpta, så skulle de nog reda sig sedan. Men nu äro vi på samma punkt igen. Huru länge skall då representationen offra penningar på en organisation, hvars byggnad öfverintendentsembetet förklarar i hög grad bristfällig icke allenast till väggar och tak utan äfven till grunden? Är efter år stå vi här och laborera med utgifter för teatern, utan att det därför blir bättre. Jag har därför i år föreslagit att indraga detta anslag, ty då har hela teaterpersonalen att söka arbete och sysselsättning på annat håll. Skall det blifva något af, så måste man på en gång taga steget fullt ut, och det kan gå för sig lika gerna nu som sedan. Vi hörde nyss från ministerbanken yttras: om nu teaterfrågan blir löst på sätt regeringen önskar, så skall det nog bli bra, så att nästa år inga nya anspråk skola uppställas. Låt det gå ett år, låt det gå ett år till, — ja, så låter det ständigt; och under förutsättning att Stockholms stad lemna 50,000 kronor i bidrag, skulle verksamheten kunna fortgå. Men då stadsfullmäktige för tre år sedan tillfrågades, om de ville lemna anslag, sade de nej. Möjligt är att större utsigter förefinnas nu sedan min vän Richard Gustafsson kommit derifrån.

Men hvad som är ett faktum, det är att folket i landet icke vill hafva någon teater. Ty det kan jag säga att på landet ha vi nog af teatrar; och det är när rättvisans tjänare inställer sig och gör utmätning samt länsmanne tre månader derefter visar ut de stackarne under bar himmel. Det är sannerligen tillräckligt med teaterföreställningar. Men, säger man, detta är icke något att fästa sig vid. Om man likväl är efter år ville låta bli att offra allt större och större anslag åt teatrarne, så skulle man kanske häri hafva rätt.

Jag vill endast till slut nämna, att jag icke tror att det går att få fram frågan i detta skick; och på den grund yrkar jag afslag å utskottets betänkande och bifall till herr Nils Peterssons reservation.

Herr Svensson i Rydaholm: Det har nu redan blifvit så mycket yttradt i denna fråga, att jag icke skall upptaga tiden med något anförande, men jag anser mig likväl med några ord böra tillkännagifva min ståndpunkt i frågan. Jag förenar mig nemligen med dem, som yrkat afslag å hvarje anslag till de kongl. teatrarne och vill dervid särskildt fästa mig vid operahusets eldfarliga beskaffenhet. Jag såg i går ett anförande i en landsortstidning rörande detta och det af en person, som jag antager är fullt kompetent domare härom. Sedan han citerat statsrådsprotokollet för den 25 april 1887 fortsätter han sålunda: »Härtill kunna vi för egen del tillägga — och vi äro fullt förvissade om, att alla, som känna till bemälda byggnad, deri skola gifva oss rätt — att, om en olycka inträffade, liknande den förfärliga i Paris, så vore åtminstone de 2 och möjligen de 3 öfre radernas publik så godt som räddningslöst hemfallen åt döden.

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

Ty någon möjlighet finnes ej att hastigt rädda sig genom de krokiga och trånga korridorer, som leda till de öfre raderna, helst om vid eldfara gasen i dessa korridorer släckes och upplysningen inskränkes till några oljelampor.»

Vidare fortsätter samme författare litet längre ned: »Af en lätt förklarlig fruktan för att röra vid teaterfrågan förtiger stockholmspressen denna operans eldfarlighet; men med den senast timade hemska teaterbranden för ögonen är det ej möjligt att längre dölja ett af så många känt faktum. Här må den allmänna meningen fritt och hänsynslöst uttala sig och våra kolleger i hufvudstaden böra gå i spetsen för detta uttalande. Den kongl. operan är omöjlig att i sitt nuvarande skick längre begagna och det är ovärdigt af både regering och Riksdag att vilja ens ifrågasätta dess vidare upplåtande för allmänheten.»

Detta är ord som tala ett tydligt språk skulle jag tro och man kan verkligen förvåna sig öfver, att icke myndigheterna långt för detta vidtagit åtgärder för operans stängande.

Jag slutar med att yrka bifall till Nils Peterssons reservation och afslag å Kongl. Maj:ts och statsutskottets hemställan.

Herr Walldén: Då några föregående talare, bland dem äfven herr finansministern, vidrört frågan om Stockholms stads ställning till denna sak, torde det tillåtas mig att äfven yttra några ord derom.

Min ärade granne till venster har med anförda röstsiffror ådagalagt, att anledningen, hvarför framställningar i ämnet till Stockholms stadsfullmäktige icke hittills vunnit bifall, ej varit att söka i någon inom kommunalrepresentationen rådande likgiltighet för teaterns uppgift och ändamål, utan helt enkelt deri, att lagen stadgar kvalificerad majoritet för dylikt besluts fattande. På dessa omständigheter grundar han den förhoppning, att, om en plan till definitivt ordnande af teaterfrågan blefve framlagd, Stockholms stadsfullmäktige då skulle befinnas villiga att i någon form medverka till målets vinnande. Ja, denna förhoppning är det ju tillåtet att hysa; och för min del tror jag den icke ogrundad, i synnerhet om frågan begränsas till ett byggnadsanslag. Häröfver kan man dock naturligtvis icke på förhand veta något bestämt.

En helt annan sak är deremot den nu föreslagna framställningen till Stockholms stad. Jag kan icke finna den ringaste anledning att antaga, att en så beskaffad majoritet, som lagen bestämmer, skulle denna gången lättare än förut kunna ernås för vinnande af ett anslag af 50,000 kronor, och jag tror det så mycket mindre, som den fråga, som statsutskottet önskar få framställd till stadsfullmäktige, redan förut, för några månader sedan, blifvit af Kongl. Maj:t framställd och med nej besvarad. Vid sådant förhållande synes mig icke rimligtvis kunna antagas, att annat svar skulle lemnas nu än gången förut, oaktadt ett ganska stort flertal inom stadsfullmäktige intresserar sig för teaterfrågan. Jag har mig särskildt bekant, att äfven bland de stadsfullmäktige, som äro varmt intresserade för frågan, många finnas, som på

grund af principiella och formella skäl anse sig alldeles förhindrade att rösta för användandet af stadens medel till betryggande af teaterverksamheten. Andra åter hemta anledning till afslag från teaterfrågans outhärliga skick.

Slutligen bör äfven anmärkas, att då mindre tillfredsställande upplysningar nu framkommit om beskaffenheten af det hus, hvori teaterverksamheten bedrifves, så är väl antagligt, att Stockholms stadsfullmäktige snarare skulle vilja koncentrera sina krafter på medverkan till en ny byggnad än på beredande af hjälp till teaterverksamhetens uppehållande i den gamla.

På dessa grunder hyser jag för min ringa del den bestämda öfvertygelsen, att icke mycket står att vinna denna gång genom att vända sig till Stockholms stadsfullmäktige med en förnyad framställning om bidrag, utan tror, att man får vara beredd på att Stockholms kommun icke heller deuna gång är villig träda emellan. En annan sak vore, om ett sammanskott kunde göras genom enskilde; men, i likhet med herr finansministern, anser jag att någon synnerligen stor förhoppning derom icke förefinnes, i synnerhet om siffran bestämmes så högt, som här föreslagits. Man kan ju visserligen göra försöket, men jag tror, som sagdt, att föga förhoppning finnes att det skall lyckas.

På grund af hvad jag nu anfört är det gifvet, att jag icke kan anse utskottets förslag egnadt att bereda de kongl. teatrarne de medel, af hvilka de för sin fortsatta verksamhet äro i behof. Jag skulle vara mest böjd för att bland de framställda förslagen rösta för Kongl. Maj:ts förslag, så vida det kommer under omröstning, men skall icke nu för egen del göra något yrkande.

Herr P. A. Siljeström: Till hvad min ärade granne yttrat, ber jag få tillägga, att hvad som ovilkorligen måste utgöra ett hinder för hufvudstadens stadsfullmäktige att bevilja det i fråga satta bidraget, är, såsom jag förut nämnt, den omständigheten, att en del af anslaget skulle komma att åtgå till reparation af en staten tillhörig byggnad; ty till något sådant ändamål hvarken kunna eller vilja Stockholms stadsfullmäktige bidraga. Deremot må det tillåtas mig att uttala den förhoppning, att de icke skola vara ovillige att skäligen bidraga till teaterverksamhetens upprätthållande för framtiden, om blott en tillfredsställande organisation kan åstadkommas.

Hvad teaterväsendet i allmänhet beträffar, hade jag icke trott att det skulle vara nödvändigt att här uppträda till försvar för en skön konst, hvilken under årtusenden hos alla bildade nationer betraktats såsom en skön konst och såsom sådan blifvit omhuldad och högt värderad; men jag finner att jag i det fallet misstagit mig, då jag hör äfven högt bildade personer uppträda med påstående, att den sceniska konsten endast är en lyx, en förlustelse, ja ett slags uppfostringsanstalt för osedlighet. Då jag hört allt detta, kan jag icke afhålla mig från att säga några ord till försvar för denna konst, som så angräps. Jag vill dervid särskildt fästa mig vid sedlighetsfrågan, hvilken i detta fall tyckes spela en hufvudroll. Det är i allmänhet vanskligt

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

att upphäfvä sig till sededomare, och jag öfverlemnar helst åt en högre domare att afgöra, på hvilkendera sidan om rampen den största moraliteten befinner sig. För min enskilda del har jag ännu icke bevisat någon teaterföreställning, som jag funnit i sedligt afseende så förkastlig, som man antydt; och Gud vet, om det finnes någon teater — åtminstone skall denna i så fall vara bra dålig —, der det förekommer så mycket dåligt sladder och så mycken frivolitet, som man ofta nog får höra i de så kallade bästa societeter. Deremot kan jag icke annat än lägga en ganska stor vikt vid teaterns betydelse just såsom uppfostringsanstalt för lifvet. Jag kan icke underlåta att i det fallet åberopa en stor tysk tänkares yttrande, att den, som icke vill draga nytta af teatern för sitt lif, är att förlikna vid en person, som gör sin toalett utan spegel. Teatern är i sjelfva verket att anse såsom lifvets spegel; och det skadar icke att i den spegeln betrakta både sig sjelf och sina vänner och bekanta. Ur en annan synpunkt kan man säga, att teatern är att förlikna vid ett tafvelmuseum med taflor ur historien och det dagliga lifvet, men med det stora företrädet framför taflorna i ett vanligt tafvelmuseum, att figurerna äro lefvande. Om man nu utan tvekan och med rätta ger understöd åt dessa tafvelmuseer med de ofullkomligare taflorna, skulle man icke äfven göra något för bevarandet af dessa taflor, som målats af en Sofokles, en Shakespeare och så många andra de största män inom verldslitteraturen — taflor, som aldrig förblekna, utan när som helst kunna framställas på scenen i sin ursprungliga friskhet, under det så många utmärkta taflor af mästarne i femtonde och sextonde århundradet redan hunnit svartna af ålder?

Detta angående den dramatiska teatern. Hvad operan beträffar, så må det icke anses alltför lätt sinnigt af en gammal man att yttra sig så som jag nu går att göra! Men låtom oss för ett ögonblick glömma politikens allvar och gå till oss sjelfva; månne icke lifvet skulle blifva betydligt fattigare än det är, om vi icke åtminstone någon gång kunde vid en glad visa glömma bort grundskattefrågan och tullfrågan och norska frågan och alla dessa andra frågor, som plåga oss, eller vid ljudet af en rörande musik känna oss för en stund lyftade öfver jordens små förhållanden? Men vare sig att vi sjunga Bellman eller vi sjunga Sankey, så är det till operan och operans kapell vi hafva att blicka såsom till det förnämsta källsprång, hvarifrån musikens och sångens glädje sprider sig till hvarje hus och hem; och skulle väl någon vilja förneka sin hustru, sina söner och döttrar, sig sjelf denna den renaste och oskyldigaste glädje, som blifvit oss förlänad? Eller är vår tid sådan, att man har rätt att förbise denna synpunkt? Kunna vi i detta pessimismens och missnöjenas tidevarf förbise den vikt och betydelse, som glädjen har för lifvet? Skulle det icke till och med kunna anses för en statsangelägenhet att göra något äfven för glädjen? Skulle det vara bortkastade penningar, om vi uppoffra något för befordrandet i en god form af glädje i verlden? För min del anser jag denna synpunkt verkligen vara så viktig, att jag för ett sådant ändamål med nöje skulle rösta för dubbelt den summa, som här är i fråga.

Då nu kammaren går att fatta beslut i saken, ber jag en gång, att man icke må sammanblanda de båda frågorna, byggnadsfrågan och frågan om teaterns verksamhet, då en sådan sammanblandning måste verka såsom ett hinder för sakens framgång både hos Stockholms stadsfullmäktige och enskilde, hvaremot om frågorna skiljas från hvarandra, så att staten gör hvad staten åligger, man kan hafva någon utsigt att vinna hvad man önskar.

Jag yrkar i denna första punkten bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herrar *Grafström* och friherre *Nordenskiöld* instämde med herr *Siljeström*.

Herr *Odell*: Det skulle ju kunna synas, och det med skäl, såsom om jag och många med mig i denna kammare befinna oss på den bildningsgrad, att vi icke förstå dessa märkvärdiga saker, som här blifvit påpekade, och att vi således äro rent af inkompetenta att döma i frågan. Så mycket tror jag mig dock hafva funnit, att den allmänna nöden i landet så gripit omkring sig, att den trängt fram ända till de kongl. teatrarne. Derom vittnar ju alltför tydligt deras stora behof af hjälp, som här blifvit framhållet. Jag skall icke gå, så att säga, på bakspår och göra en jemförelse med den nöd, som för någon tid sedan här framställdes i en annan form. Hurudan nöden vid de kongl. teatrarne än må vara, visst är dock, att någon brist på teaterföreställningar är det i alla fall icke. Derom skall hvar och en kunna vittna, som har tid och kraft att hvarje afton besöka den mängd dylika nöjen, som erbjudas här i hufvudstaden och dess omgifning. Skulle emellertid nöden vid de kongl. teatrarne hafva blifvit så stor, som man sökt visa, är detta visserligen att beklaga. Men jag tror dock icke att, om det nu begärda anslaget till dem icke lemnas, detta skall hafva deras stängande till följd. Ty min fulla öfvertygelse är, att det finnes personer, nog starka i ekonomiskt hänseende, hvilka skola draga försorg om, att teatrarne fortsätta sin verksamhet, äfven om det nu äskade anslaget ej beviljas.

Hvad som emellertid förvånar mig, är att man velat göra troligt, att den allmänna nöden i landet icke är af den beskaffenhet, att man skulle behöfva knussla på ett sådant anslag, som detta. Här har gång efter annan uttalats den grundsats, att den affär, som icke bär sig, bör läggas ned och utan nåd och barmhertighet dömas till döden. Är det så, är den taktiken den rätta, då bör den tillämpas äfven uti detta fall. Men då man talar om nöd på *detta* område, har jag icke hört någon sådan grundsats uttalas med afseende på teaterns verksamhet. Det är underligt, att man här velat påpeka en sådan stat som Englands, då den visat sig så slö för skön konst i den form, som här talas om. Min tanke är, att hade vi uti detta och många liknande fall gjort som engelsmännen, så hade vi också i mångt och mycket haft det annorlunda än vi nu ha det. Jag får också säga, att det låter grufvigt illa, då den förste talaren på sådant sätt förde

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

oss ut till stränder och sjöar för att vinna sitt mål, jag hade så när under hans tal trott mig vara på en teater, men kom lyckligtvis snart nog på det klara igen. Jag kan icke heller dölja för mig att, om vi representanter från landsorten vid vår hemkomst möttes af våra kommittenter med den frågan, huru hafven I gjort rörande teaterfrågan, jag icke skulle kunna möta dem med öppen blick och godt samvete och säga: jag har röstat för anslaget till dem. Derför må också vederbörande, som älska teaterlifvet, sjelfve draga försorg om teatrarne existens samt ställa hushållningen så, att debet och kredit gå ihop. Jag undrar, hvad Riksdagen skulle svara, om den ena eller andra nödställda korporationen skulle vända sig till densamma med begäran om hjälp. Jag tillåter mig således ännu en gång förklara, att jag för enar mig med reservanterna i rent afslag och tror, att detta skall för så väl teaterns verksamhet som i öfrigt vara det bästa, vi kunna göra, ja, jag kan gerna, på grund af hvad här blifvit uttaladt, tillägga: den största tjänst vi kunna göra teatern.

Med herr Odell instämde herrar *Tufvesson* och *Olsson* i Sännersta.

Herr Jonsson i Hof: Jag förmodar, att kammaren väntat sig, att någon af dem, som bidragit till statsutskottets förevarande betänkande, skulle taga detta betänkande i försvar mot de många anfall, hvarför detsamma blifvit utsatt; och om denna min förmodan är riktig, hoppas jag, att kammaren icke skall för mycket tröttna vid att höra några ord äfven från mig.

Den mest orimliga anmärkning, jag hört framställas mot detta utskottsbetänkande, är den, att utskottet deri icke skulle sagt hvad Riksdagen velat, att det skulle säga. Jag tror, att om den talare, som anmärkte detta, sjelf skulle på denna grund försöka sig på ett dylikt konstgrepp, skulle han snart blifva ganska villrådlig om, hvilket beslut Riksdagen skulle kunna komma att fatta. För de nuvarande ledamöterna af statsutskottet åtminstone har det icke varit möjligt att profetera något i detta fall. Utskottet har uttalat sin åsigt, och hvad Riksdagen kan komma att säga, det får man se. Att meningarne äro delade om, huru vida de kongl. teatrarne verksamhet bör fortgå eller icke, är ingenting att förundra sig öfver, och det är mycket troligt, att en ganska stor del af denna kammares ledamöter aldrig satt sin fot inom någon af de kongl. teatrarne, hvarför de icke heller torde vara i tillfälle att bedöma den konst, der utöfvas, samt om den i regeln är nyttig och förädlande, eller om merändels mera sämre saker der framställas. Om en sak tycker jag dock att vi kunna vara temligen ense, och det är, att, hvilket beslut vi än komma att fatta, torde dock ingen med någon visshet tänka sig, att man i och med detsamma för framtiden är fri från alla anslag till dessa teatrar. Jag tror, att billighetsskäl snart skola göra sig så gällande, att, om frågan nu faller, Riksdagen likväl i en eller annan form framdeles skall anse sig nödsakad bevilja något bidrag till den stora personal, som genom en vägran af allt anslag skulle blifva försatt i en ganska betryckt ställ-

ning. Utskottets åsigt har därför, såsom det också framgår af betänkandet, varit den, att genom ett års ytterligare uppskof bereda rådrum för regeringen att till nästa Riksdag komma fram med förslag till icke blott anslag åt teatrarne, utan äfven om en ny byggnad, och det är just derpå, så vidt jag kan förstå, hela teaterfrågan beror.

Att bidraga till teaterns fortfarande verksamhet i den nu varande byggnaden tror jag hafva ganska stor risk med sig. Det är just byggnadsfrågan som är hufvudsaken här, och med dess lösning har regeringen redan arbetat ganska mycket. När nu i utskottets betänkande så tydligt uttalas, att om icke förslag rörande teaterns om- eller nybyggnad framlägges till nästa Riksdag, bör regeringen icke vidare hysa någon förhoppning, att staten skall bidraga med något anslag till teatern, så anser jag att man mycket väl borde kunna enas om att det kan vara lika godt att bevilja anslaget i den form det här föreligger, hvarigenom ett års rådrum skulle beviljas, som att nu afslå allt sammans med utsigt att framdeles i alla fall få bevilja anslag i samma riktning. Detta är det allmänna af utskottets tankar rörande detta förslag. Nu vill jag något vidröra en och annan detalj.

Det har med mycken skärpa framhållits, att, då öfverintendentens-embetet förklarar vissa partier af teaterbyggnaden vara så bristfälliga, att ras kunde befaras, det vore oegentligt, att Riksdagen nekade det begärda anslaget till reparationer. Afdelningens ledamöter funno lämpligt att på stället göra en undersökning rörande de omförmälda bristfälligheterna och deraf framgick mycket tydligt, att åtskilliga murar hade sjunkit i hög grad i jemförelse med andra murar, hvarmed de voro sammanbundna, och att somliga intogo en ganska lutande ställning. Men det framgick alldeles icke att denna fara var ny eller hade ökat på sista tiden, utan det märktes tydligt af de upplysningar viingo, att den hade varit densamma under flere år. Då trodde vi att Riksdagen icke borde bevilja några medel till dessa reparationer. Det kan dessutom lätt hända att om man afhjelper ett fel desto större bristfälligheter uppstå på andra håll genom de rubbningar, som då inträffa. Det har således varit afdelningens likasom utskottets tanke att faran i detta afseende icke är så stor, som man från visst håll låtit påskina. Utskottet fick ytterligare ett stöd för sin åsigt rörande olämpligheten af reparationsanslagets beviljande i den omständigheten, att enligt den specifika kostnadsberäkning utskottet egde taga kännedom om, hvarje öre af detta anslag skulle läggas ned på reparationerna och ingenting användas för förebyggande af eldfara, som utskottet ansåg fullt ut lika vådlig som faran för ras.

Hvad nu beträffar det lämpliga eller icke i att antaga utskottets förslag i mom. b), der utskottet gjort till vilkor för anslaget beviljande, att Stockholms stad eller enskilda personer skulle med ett visst belopp bidraga till uppehållet af teaterns verksamhet, så tror jag att detta är det enda möjliga sättet att i denna kammare kunna få ett bifall. Jag har icke stor förhoppning om bifall ändå, men tager man bort detta vilkor och yrkar bifall vare sig till Kongl. Maj:ts proposition eller till något ändringsförslag i samma riktning, så är

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

jag förvissad om, att kammaren med stor majoritet skall afslå anslaget. Nu har, såsom herrarne veta, Första Kammaren afslagit utskottets förslag och antagit en af herr Schotte afgifven reservation, som innehåller precis detsamma som Kongl. Maj:ts proposition endast med några små förändringar i ordalagen. Andra Kammaren har således att välja mellan att bifalla utskottets förslag, om det befinnes lämpligt, eller att afslå alltsammans och den slutliga voteringen mellan kamrarne måste då gälla det ena eller andra. Men herrarne böra lätt kunna finna, att utskottets förslag har större utsigt till framgång i den gemensamma voteringen än den af herr Nils Petersson afgifna reservationen. Jag är för min del fullt öfvertygad derom, att om den slutliga voteringen kommer att gälla mellan utskottets förslag och Första Kammarens beslut, så skall detta senare i Första Kammaren få en mycket stor minoritet. Men kommer voteringen att gälla mellan rent afslag och Första Kammarens beslut, så skola helt säkert ytterst få i Första Kammaren ställa sig på afslagssidan. Jag tror således, att hvilken uppfattning man än må hysa om nyttan af kongl. teaterns verksamhet, klokheten likväl bjuder att denna kammar nu antager utskottets förslag, hvilket såsom en förmedlingsväg emellan ytterligheterna pekar på, att deri innehålles något, hvarom meningarne kunna förena sig.

Innan jag slutar ber jag få nämna att för den händelse att punkterna a) och b) i utskottets hemställan vinna kammarens bifall, jag tror att punkten c) bör återremitteras. Det kan nemligen vara mycket delade meningar om, huru vida det är klokt att dramatiska teatern utarrenderas, hvilket är beroende på om utskottets hemställan bifalles eller afslås. För närvarande yrkar jag således bifall till utskottets hemställan i mom. a) och b) samt återremiss af momentet c).

Häruti instämde herr *Vretlind*.

Herr Björkman: Redan 1884 uttalade jag min tanke i denna fråga nemligen för afslag och jag kommer att rösta därför äfven nu. Ingenting har under tiden inträffat, som kunnat ändra min ställning till frågan. Efter en 4 timmars nu försiggången diskussion i frågan har det visat sig omöjligt att framkomma med något nytt deri. Men jag kan icke finna att i detta förslag är ifrågasatt teatrarne vara eller icke vara. Jag tror nemligen att teatrarne skulle kunna helt enkelt uppehållas derigenom, att biljettprisen sattes så höga att teatrarne derigenom bure sig. För egen del har jag alltid, då jag velat hafva ett extra nöje, fått betala det själf, hvilket jag också anser vara rätt och en skyldighet för en och hvar. I öfrigt åberopar jag endast herr Nils Petterssons i Runtorp reservation, i hvilken jag ber att få förena mig.

Herr Waldenström: Det kunde vara mycket att säga med anledning af hvad som talats, sedan jag sist hade ordet, men hvad som föranledt mig att åter begära ordet, har varit herr finansministerns

yttrande. När han hemstälde till dem, som yrkat afslag å den kongl. propositionen, att de måtte ändra sitt yrkande derhän, att det af Kongl. Maj:t begärda anslaget måtte utgå under ytterligare ett år med uttryckligt tillkännagifvande, att något vidare anslag för ändamålet icke komme att beviljas, då träffade denna hemställan äfven mig, och jag ber att få säga, att ehuru det skulle vara mig mycket kärt att kunna gå herr finansministerns önskan i detta fall till mötes, så är det mig tyvärr alldeles omöjligt.

Man har visserligen här ordat åtskilligt om teaterns inflytande och betydelse i sedligt afseende, och en talare har derom anfört några ord, som här i kammaren yttrades af en prest på 1870-talet. Jag frågade honom strax, hvem denne prest kunde vara, och jag erfor, att det var komminister Törnfeldt. Nå ja, jag tror, att många i kammaren känna Törnfeldt så, att de skola gifva mig rätt, då jag om hans yttranden säger: det var visserligen taladt af en prest, men det är därför icke sagdt, att det var *presterligt* taladt.

Man har vidare sagt, att uppehållandet af en kongl. teater vore af vigt därför, att en sådan teater hindrade teaterverksamheten i allmänhet att nedsjunka i moralisk uselhet. Det tror jag alls icke. Den franska staten underhåller flere teatrar, men jag tror icke, att dessa teatrar verksamhet i sedligt hänseende är något att hurra för.

En talare på stockholmsbänken, herr Gustafsson, sade mot mitt förra anförande, att det vore att »tala om den snö, som föll i fjol», att åberopa exemplen af »Sköna Helena» och »Riddar Blåskägg». Den kongl. teatern stode nu under annan ledning än då. Ja, det må vara sant, att teatern då stod under en annan ledning än nu, men hvad jag nämnde, visar dock, att den omständigheten, att teatern af staten åtnjuter underhåll, icke hindrar att den kan nedsjunka i ganska mycken rutenhet. Och den dag kan komma, då den åter står under likadan ledning som då. Jag minnes väl huru som, då man i tidningar af nästan alla färger protesterade emot de af mig nämnda styckenas uppförande, det invändes, att de dock gåfvo teatern stora inkomster, eller voro goda »kassapjeser», såsom det hette.

Samme talare frågade, huru jag visste, att »Sköna Helena» var en så syndig pjes, och om jag hade sett den. Nej, det har jag icke. Men jag följde på sin tid med den tidningspolemik, som fördes om densamma, och det harmade mig verkligen, att statens medel skulle användas till dylika saker, och det ingaf mig redan då den tanken, att *om* den dag komme, då jag finge ett ord med i laget rörande de kongl. teatrarne, så skulle jag icke hafva glömt dessa förhållanden. Ty icke blott de mera allvarliga stockholmstidningarne utan tidningar af alla färger innehöllo om dessa pjeser rätt ampra utlåtelse. Jag erinrar mig särskildt, att jag läste i »Fäderneslandet» några mycket betecknande ord. Der stod ungefär så: »Man började med »Orpheus i underjorden», som var qvick, utan att vara svinaktig; sedan kom man med »Sköna Helena», som var qvick men svinaktig, och slutligen tog man upp »Riddar Blåskägg», som var svinaktig utan att vara qvick». Jag tror ingen kan påstå, att samma förhållanden icke kunna

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

komma att en gång återupprepas på kongl. teaterns scen. Om de uppträda på privat scen, så kan ingen hjälpa det. Må *staten* åtminstone hafva tvätt sina händer och icke med sina medel bidragit till uppehållande deraf, i synnerhet som otvifvelaktigt är, att dessa medel kunna med större fördel användas för andra kulturändamål, som visserligen äro lika höga, om icke högre.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet sade, att det vore godt, om teatrarne kunde få fortfara ännu ett år, emedan teaterpersonalen nu icke vore beredd på, att teaterns verksamhet genast skulle upphöra, och därför skulle genom en sådan eventualitet råka i stora svårigheter. Jag anser för min del, att det beslut, som fattades af 1884 års riksdag, var så tydligt, att det icke kunde gifva anledning till några illusioner om, huru det skulle komma att gå vid 1887 års Riksdag. Allra minst kunde man väl hafva skäl att tro, att 1887 års Riksdag skulle *vilja göra mer* än 1884 års Riksdag, som biföll ett treårigt anslag till teaterverksamheten endast under förutsättning, att Stockholms stad skulle bidra dertill med 50,000 kronor årligen. Detta hindrar dock alls icke, att jag ju behjertar det bekymmersamma läge, hvori genom teateranslagets indragning de kunna komma, som af teaterverksamheten hafva sitt lefvebröd. Jag skulle därför gerna biträda en framställning från Kongl. Maj:t om bidrag af statsmedel till dessa personers hjälp och underhåll under den närmaste framtiden.

Men, säger herr Olof Jonsson, då kunna vi ju lika gerna bevilja anslaget i den form, hvori Kongl. Maj:t begärt, att det måtte utgå. Jag finner dock en väsentlig skilnad mellan det ena och det andra, och denna skilnad ligger i den fara för så väl teaterpersonal som åskådare, hvilken jag sett skildrad i öfverintendentsembetets utlåtande om beskaffenheten af den byggnad, hvarinom teaterverksamheten skulle fortgå. Der förekommer icke blott en eller annan mindre bristfällighet, som lätteligen kunde hjälpas. På sjetten sidan af utskottets utlåtande säger öfverintendentsembetet till exempel, sedan det omtalat, huru huset fläkt sig åt öster och vester:

»Då nu äfven spännstolarne öfver scenen sköte ut murarne, syntes häraf, att *hela scenområdet* vore så bristfälligt, att åtgärder snart måste vidtagas till förekommande af ännu värre skador, helst äfven murarne omkring nämnda område, likasom trappor, tak, fönster och dörrhvalf, hade stora sprickor, hvilka, derest hvalfstenarne skulle lossna, kunde blifva af farlig beskaffenhet.»

Jag är af aldeles samma tanke som herr finansministern deri, att man bör sätta tro till öfverintendentsembetets åsigt, och därför bör man verkligen befara, att, hvad kongl. öfverintendentsembetet har sagt, kan komma att när som helst inträffa. Det heter vidare i samma utlåtande:

»Klädlogebyggnaden, hvars grund vore synnerligen dålig och belägen på utfylt mark omkring 20 fot öfver lägsta vattenytan, visade sig hafva sjunkit minst en half fot mera än sjelfva teaterhuset närmast deromkring, hvaraf vållats genomgående sprickor i omgifvande murar, hvalfringar och trappor, och hade den höga gafvelmuren enot dekora-

tionsmagasinet, hvilken vore mycket bugtig, visat sig vara vid bugten ihålig samt så bristfällig, att ras här kunde befaras; varande genom klädlogebyggnadens sättning rubbningar vållade jemväl i *dekora-tionsmagasinets* murar och träkonstruktion, hvars öfra bjelklag äfven befunnits starkt angripet af röta.»

Ang. anslag till de kongl. teatrarne m. m.
(Forts.)

Om eldfarligheten heter det vidare, att »den är stor öfverallt inom huset.»

Jag har här bredvid mig en ärad kamrat, som varit borgmästare i en stad i Norrland, och han sade nyss till mig: »hade detta teaterhus varit beläget i den stad, der jag var borgmästare, skulle jag genast hafva gifvit order om dess stängning». Det förundrar mig ock verkligen, att Kongl. Maj:t, med ett sådant utlåtande från kongl. öfverintendentsembetet för ögonen, kan ens tala om fortsatt verksamhet inom denna lokal. Jag vill åtminstone för min del icke bidraga till denna fortsatta verksamhet, hvilken skulle kunna välla att vi till slut finge bära ansvaret för sådana scener, som vi nyss hört omtalas från Paris. Har man omsorg om teaterpersonalens ekonomiska välfärd, må man ock hafva omsorg om dess lif och lemmar samt personliga trygghet. Som det nu är, svärfvar personalen i största fara, ty lokalen är, utom allt tvifvel, ytterst både bofällig och eldfarlig, och möjligheten att undkomma vid ett olyckstillfälle är så godt som ingen.

Jag vill sålunda fortfarande vidblifva mitt förra yrkande, att det begärda anslaget icke måtte beviljas, och detta gör jag i syfte, att den lokal, som nu användes för kongl. teatern, må så snart som möjligt blifva stängd, på det man må kunna känna sig trygg mot sådana olyckor hos oss, som nyligen öfvergått opéra comique i Paris

Herr *Folke Andersson* instämde med herr *Waldenström*.

Herr *Petersson* i Runtorp: Jag vill blott med ett par ord söka bemöta finansministerns påstående, att Riksdagen, derigenom att den under den senare tiden lemnat anslag till teatern, skulle hafva erkänt densamma såsom en statsinstitution, eller att staten skulle hafva iklädt sig några förbindelser till teaterpersonalen i dess helhet. Jag vill icke låta detta påstående kvarstå utan protest. Jag tror att herr statsrådet eller hvilken annan som helst skall få svårt att i riksdagshandlingarne uppleta något uttalande i den riktningen, sedan teatrarne angelägenheter öfverflyttades från hofförvaltningen till finansdepartementet. Vål hafva många försök gjorts att få denna uppfattning erkänd och nu allra senast i den kongl. propositionen, der det står att teaterverksamheten skulle fortgå »för statens räkning». Men både afdelningen och utskottet ströko denna fras, för att man icke skulle få in något finger i den riktningen, och jag vill därför varna för att taga Kongl. Maj:ts proposition såsom den är, ty då kommer teaterverksamheten att ske för statens räkning. Detta är hufvudskälet, hvarför jag vill rösta för afslag.

Det har vidare framhållits här, att man hvarken gör teaterverksamheten eller finansministern någon tjänst med att döda förslaget.

Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)

Jo, när en individ blifvit utlevad och för gammal, är det naturens ordning att han dör, och på samma sätt är det med institutioner. Nu vill man gifva teaterinstitutionen ett nådår till och icke göra slut med den så hastigt. Detta kan jag icke vara med om. Ty om man nu icke säger bestämdt ifrån, utan finansministern får anslag för ännu ett år, så nödgas han att till nästa Riksdag komma fram med ett nytt förslag å statens vägnar, emedan vi gifvit på hand att teaterverksamheten finge bedrivas för statens räkning, och vi få då återigen gå med häfven till hofförvaltningen, Stockholms stad och andra för denna statsinstitution.

Finansministern önskade framläggande af ett förslag till teaterverksamhetens ordnande, för att få veta hvad nationen vill i denna sak. Hvad den omständigheten beträffar, så kan jag bestämdt påstå — ty så mycket tror jag mig känna nationen — att hvad den än vill, icke vill den hafva några anslag till de kongl. teatrarne. Ty hvart man vänder sig i landsorten, anses det som en orimlig och onaturlig fordran att begära anslag till teatrar i Stockholm, då man i det öfriga landet får bestå sig med sådana sjelf. Men, säger man, anslaget skall tjena till att kontrollera teaterverksamheten och derigenom befordra konsten. Hvad det beträffar, så måste det finnas kontroll öfver hvarje teater, likasom hvarje annan näringsgren står under statens kontroll, oberoende om staten har någon särskild anstalt därför. Dessutom är det alldeles gifvet, att den, som har aldrig så liten kännedom om förhållandena, bör finna det, att det i dessa tider måste vara onaturligt, att hela nationen skall lemna bidrag till dem, som vilja roa sig i Stockholm. Hvarför vill man icke taga statistiken till råds äfven i denna sak för att se, hvilka besöka teatern? Männe *de* icke hafva bättre råd att betala sin biljett, än nationen i sin helhet att göra uppoffringar för detta ändamål? Om icke teatern bär sig, då bör det gå med den som med hvilken annan näring som helst, som ej bär sig. Den är då en onaturlig näring för landet, och må då, likasom andra, varda dömd till undergång.

Jag skall ej längre upptaga tiden, utan slutar med att fortfarande yrka afslag.

Herr Ruhlin: Sedan man läst Kongl. Maj:ts proposition och öfverintendentsembetets deri intagna utlåtande rörande den kongl. teaterns bristfällighet, måste det väcka stor förvåning, att Kongl. Maj:t kunnat begära anslag till fortsatt teaterverksamhet i sådana lokaler, hvilka äro så ytterligt farliga. Det synes därför vara talaude skäl för att man af omtanke för dem, som uppträda på och besöka teatern, nekar anslag för att rädda dessa från att blifva förderfvade, hvarför jag också kommer att rösta för afslag. Ser man derjemte, hurusom Stockholms stad anser sig ingenting böra göra för att denna verksamhet må kunna uppehållas, åberopande såsom skäl för sitt afslag den omständigheten att det vore orättvist mot de mindre bemedlade här i staden, om kommunalstyrelsen beslöte att bidrag skulle lemnas till teatern, så måtte detta skäl väl i ännu högre grad gälla med afseende

på landtbefolkningen. Jag kan icke se att det kan vara af någon nytta för den att denna verksamhet fortgår.

På grund af dessa och andra här anförda skäl ber jag få instämma i Herr Nils Peterssons reservation, deri yrkas afslag å framställningen om bidrag till kongl. teatrarne.

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

Herr Liss Ol. Larsson: Jag ber att få yttra endast några få ord. Jag hade från början icke ämnat yttra något alls, men som jag afgifvit en naken reservation, emedan tiden icke tillät mig att skriftligen affatta densamma, så har det dock syntts mig lämpligt, att nu gifva till känna, i hvilket syfte jag reserverat mig. Inom utskottet har jag hufvudsakligen delat den åsigt, som herr Nils Petersson i sin reservation uttalat, och jag gör det fortfarande. Det oakadt är jag dock icke någon fiende till teatrarne, utan jag skulle till och med kunna vara med om ett års förlängning af deras verksamhet med det föreslagna statsunderstödet, om jag blott hade någon garanti för att frågan vid detta års utgång icke stode på samma ståndpunkt som nu. Men då man, såsom jag, är gammal riksdagsman samt varit med om att laborera med detta trassel under många år, emedan det för hvarje gång sagts, att om saken vid det tillfället blefve hjälpt, så skulle allt blifva klart för framtiden, men detta dock aldrig gått i fullbord, så kan man med skäl hafva ledsnat härpå, ty på samma sätt har det gått undan för undan. År 1883 skref Riksdagen tydligt till Kongl. Maj:t, att man ändtligen ville hafva slut på detta trassel, men ännu år 1884 stod frågan på samma punkt. Då beviljades tre års förlängning, men det oakadt står frågan dock ännu i dag på samma punkt, och så skulle det komma att gå undan för undan, om man nu komme att med afgörandet skjuta upp ett par år. Jag klandrar icke regeringen derför, att den framlagt detta förslag, men jag vill derför icke biträda förslaget. Emedan frågan, såsom en hvar kan se, är mycket svår att lösa på ett tillfredsställande sätt, har regeringen gång på gång inkommit med förslag att sälja den ena scenen såsom ett medel till frågans lösning, men detta har Riksdagen icke velat gå in på. Nu har Kongl. Maj:t åter inkommit med ett förslag, som bland annat afser rätt att uthyra den ena teatern, men Första Kammaren har redan återremitterat denna punkt till utskottet. Om Riksdagen sålunda icke går in på, att Kongl. Maj:t hvarken försäljer eller uthyr den dramatiska teatern, så torde man kunna finna, huru svårlöst frågan skall blifva, och derför kan jag icke inse någon annan utväg till att få slut på detta trassel, än att helt och hållet neka allt anslag. Jag medgifver visserligen, att detta är svårt och hårdt, men då man försökt sig på alla andra medel utan att lyckas, så återstår intet annat än att tillgripa dem, som kunna leda till något mål.

I den kongl. propositionen begäres att teaterverksamheten skulle få drifvas för statens räkning. Ett dylikt förslag har äfven förut varit framställt, men Riksdagen har sökt undvika att inlåta sig derpå. Emellertid äfvas man att få teatern till en statsinstitution. Om äfven denna kammare nu skulle besluta, hvad Första Kammaren redan be-

Ang. anslag
till de kongl.
teaterarne
m. m.
(Forts.)

slutit, eller i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition, så undrar jag just, huru det skall gå, om vi sedan komme till Konungen eller till Stockholms stad med anhållan om understöd för en institution, som drefves för statens räkning. Enligt min tanke skulle icke en sådan anhållan ens kunna framställas.

Deremot, om alla anslag nu nekas, så är det möjligt, att stora teaterns verksamhet helt och hållet afstannar, hvilket äfven torde vara en nödvändighet, då teaterbyggnaden är i sådant skick, som öfverintendentsembetet beskrifvit densamma och hvarom den ärade talaren på geflebänken utförligt yttrat sig. Då det nu är en så stor fara som hotar, om man vidare använder teaterbyggnaden, synes det mig vara klokast att låta Stockholms stad eller de, som ifrå för teatern, åstadkomma ett nytt och tidsenligt teaterhus och sodan komma till Riksdagen med begäran om allmänt understöd på samma grund, som Riksdagen beviljar understöd åt andra anstalter, som kunna vara förtjenta deraf. Vid sådant förhållande får Riksdagen tillfälle att pröfva, om den verkligen bör lemna något understöd eller icke, utan att på något sätt hafva iklädt sig skyldighet att drifva dylik verksamhet för sin egen räkning eller något ansvar för hvad som der presteras. Då blir anslaget beroende på om teatern sköter sig så som Riksdagen önskar, hvilket blefve en bättre kontroll på dess verksamhet, än om teatern drefves för statens räkning.

Man har sagt, att, om Kongl. Maj:ts proposition rönt rent afslag i denna kammare, men rent bifall i Första Kammaren, de, som yrka afslag, skulle löpa fara att förlora, men att, om man deremot autogee utskottets förslag, detsamma skulle hafva större utsigt att gå igenom i den gemensamma voteringen. Jag kan naturligtvis icke veta, huru en gemensam votering i detta fall skulle komma att afflöpa, men jag vill dock säga, att om Kongl. Maj:ts proposition segrar vid en dylik votering och Riksdagen sålunda beslutar, att teaterns verksamhet skall drifvas för statens räkning, så må de, som rösta för en sådan åtgärd, också bära ansvaret derför. För min del vill jag icke bära ett sådant ansvar, och derfor förenar jag mig med dem, som yrka afslag å utskottets framställning i punkten b).

Om denna från Kongl. Maj:ts sida gjorda framställning skulle anses så vigtig, att ett afslag derå skulle föranleda en ny upplösning af denna kammare, sedan vederbörande fått smak för sådana kraftåtgärder, för att Kongl. Maj:t skulle få tillfälle att vädja till folket äfven i teaterfrågan, så tror jag icke många riksdagsmän skulle komma hit af valmännen förelagda att rösta för större eller mindre anslag för teaterverksamhetens öfvertagande af eller drifvande för statens räkning. Derfor anser jag mig med fullt skäl kunna framställa ett sådant yrkande, som jag redan gjort.

Herr P. A. Siljeström: Jag ber att få erinra den siste talaren derom, att efter den bestämda förklaring, som finansministern afgifvit, torde den af samme talare uttalade farhågan att något förslag om teaterverksamhetens ordnande icke skulle vara att motse, äfven om ännu

ett års frist lemnades, vara öfverflödig. Jag hemställer äfven till den ärade talaren från Gefle, huruvida det kan vara rätt att fördöma en institution blott på grund af ett enda exempel och huruvida det icke tvärtom länder institutionen till berömmelse, om detta enda exempel måste sökas så långt som ett fjerdedels århundrade tillbaka. Skulle man vara så sträng mot alla institutioner, fruktar jag, att både kyrka och skola skulle stå sig slätt nog. Till och med på sjelfva statskyrkans område skulle kanhända en eller annan tafra kunna uppdragas, der icke ens Sköna Helenas bild saknades.

Jag anhåller få göra en liten ändring af mitt yrkande i afseende på första punkten i utskottets förslag, i det jag ber få förena mig med den formulering, som Första Kammaren antagit.

I afseende på andra punkten ber jag få föreslå, att då, under förutsättning att första punkten antages, det ifrågasatta anslaget 50,000 kronor icke vore behöfligt, summan måtte nedsättas till 25,000 kronor.

Slutligen, och då Första Kammaren redan beslutit sig för en återremiss af tredje punkten af betänkandet, ber jag att äfven här i detta fall få tillstyrka samma åtgärd.

Herr Jönsson i Mårarp: Äfven jag anser teaterverksamheten vara skadlig och är beredd till stöd för detta mitt påstående anföras bevis. Den förste ärade talaren yttrade, att teatern vore till nytta för nästan allting. Jag kom dervid att tänka på, att alla nyttiga inrättningar under tidernas längd genom testamenten, donationer, gåfvor m. m. erhållit rätt betydliga summor till sin disposition. Så är vidare förhållandet med barmhertighetsinrättningar och asylor af alla slag. Ja, det har funnits personer, som till och med testamenterat summor till asyl för försvarslösa hundar. Men ännu har ingen människa under form af testamente kommit att tänka på teatern. Deri torde ligga ett bevis att, då människan tänker allvarsamt, och erinrar sig språket »tänk på ändan så gör du aldrig illa» hon icke känner sig hägad underhålla dylika institutioner. Hundratusentals millionärer hafva dött i Stockholm under de år, teaterverksamhet bedrifvits, men ännu har ingen kommit att tänka på teatern. Om detta mitt anförande kunde väcka någon slumrande millionär och komma honom att tänka på teatern, hade jag dock ästadkommit något. Jag nödgas förena mig med dem, som yrka rent afslag å Kongl. Maj:ts och utskottets förslag.

Skulle det sedan blifva fråga om att hjälpa personalen, hvars verksamhet icke är afundsvärd och på hvilken man torde kunna tillämpa den gamla visan: Munnen ler, fast hjertat svider etc., så skall jag gerna vara med om att skänka de mest behöfvande några tusen kronor, ty jag är icke obarmhertig. Men bidrag till institutionens vidmagthållande kan jag icke vara med om att bevilja.

Herr Nyström: Jag vill endast tillkännagifva, att jag känner mig af mitt samvete och den diskussion som pågått nödgad att instämma med dem, som yrka rent afslag. Alla de vältaliga försök, som gjorts för att öfvertyga oss motståndare om teaternes välgörande in-

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

flytande, hafva icke på mig haft någon verkan. Jag skall icke bemöta alla dessa försök; jag vill blott söka besvara en af herr Lagerberg framkastad tanke om att bland andra förmåner, som teatern skulle medföra, vore äfven den, att den skulle befrämja nykterheten. Detta förekom mig mäga öfverraskande. Han sade ungefär, att det ändå vore hugnerikt att tänka sig att, medan de finare klasserna sutte på de lägre raderna och parkett, äfven de lägre klasserna, sittande på fjerde och femte raderna, finge se de sköna saker, som presterades på teatern, och således vore befriade från att vistas på krogar. Detta var en nyhet för mig att höra, att teatern kunde medföra den goda verkan att handla i nykterhetens intresse. Jag måste, på grund af erfarenhetens vittnesbörd, inlägga min protest mot ett sådant påstående. Hvarhelst det finnes en teater, fins också en krog antingen bredvid eller inunder. Kunde man lyckas att skapa en teater, som står sig utan förbindelse med någon krog, då skulle man närma sig det målet att få en teater, som verkade rent och sedligt. Men dit är det nog ännu långt. Jag hemställer till den ärade talaren, om icke han skulle vilja försöka bilda ett konsortium, som öfvertogte teaterverksamheten och inrättade den så, att den kunde bära sig utan samband med restauration eller krog. Jag för min del tvifflar på, att de finare herrskapen skulle nöja sig med sockerdricka eller sodavatten. De önska nog annat. Jag instämmer i yrkandet på rent afslag.

Öfverläggningen var slutad. Efter det herr talmannen till en början upptagit till proposition de yrkanden, som förekommit beträffande *mom. a*, blef utskottets deri gjorda hemställan af kammaren bifallen.

I fråga om *mom. b* hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan oförändrad, dels bifall till densamma med den af herr P. A. Siljeström i hans senaste anförande föreslagna förändring, dels afslag å utskottets hemställan och bifall i stället till Kongl. Maj:ts proposition, dels slutligen bifall till herr Nils Peterssons vid momentet afgifna reservation. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan oförändrad vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering emellertid begärdes, blef, sedan till kontraposition antagits yrkandet på bifall till herr N. Peterssons reservation, nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad statsutskottet hemställt i *momentet b* af utlåtandet n:o 7 a,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner nej, har kammaren, med afslag å utskottets nämnda hemställan, bifallit den af herr N. Petersson vid detta moment afgifna reservation.

*Ang. anslag
till de kongl.
teatrarne
m. m.
(Forts.)*

Efter röstsedlarnes uppräknande befans, att 91 ledamöter röstat ja, men 111 nej, hvadan kammaren beslutat i enlighet med nej-propositionens innehåll.

Mom. c, blef, efter det herr talmannen i fråga om detsamma framställt propositioner dels å bifall och dels å återremiss, af kammaren till utskottet återremitteradt.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. $\frac{3}{4}$ 4 e. m. för att åter sammanträda kl. 7 på aftonen.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Lördagen den 4 Juni.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Föredrogos, hvart för sig, och bifollos statsutskottets nedannämnda utlåtanden:

n:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ersättning till förre fanjunkaren Carl Ulrik Bergstedt för omkostnader, dem han såsom innehafvare på lön af sergeantsbostället Luggavi n:o 1 i Örebro län fått vidkännas för boställets deltagande i ett vattenafledningsföretag;

n:o 19, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af hospitalslägenheterna Åhus n:is 9 och 10 a i Kristianstads län;

n:o 20, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter målaren Per Adolf Stockenberg från Sundsvall;

n:o 21, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Erska Öster och Bergsgården i Elfsborgs län;

n:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en del af Tånga hed samt försäljningssummans användande till inköp af nytt skjutfält för göta artilleriregemente vid Remmene i Vestergötland;

n:o 23, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition i fråga om egande- och dispositionsrätten till sådant under bruk skatteköpt hemman, till hvilket bruksegaren från åbon inköpt åborätten; samt

n:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af indragna militiebostället $\frac{1}{16}$ mantal Skälö i Kopparbergs län.

§ 2.

I ordningen förekom härnäst statsutskottets utlåtande n:o 25, i anledning af väckt motion om befrielse för rusthållarne vid andra lifgrenadierregementet att bekosta exercisammunition.

I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 87) hade herr *G. Anderson* i Himmelsby, med hvilken herr *J. Ericsson* i Norrby m. fl. instämt, föreslagit, att Riksdagen måtte besluta att rusthållarne vid andra lifgrenadierregementet måtte blifva befriade från den dem nu åliggande skyldigheten att betala förbrukad exercisammunition, samt att Riksdagen måtte å riksstatens fjerde hufvudtitel anvisa därför nödigt belopp; men hemställde utskottet, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr *Anderson* i Himmelsby: Då statsutskottet nu för tredje gången afstyrkt en motion i det syfte som den, statsutskottet i nu föredragna utlåtande behandlat, finner jag nog att kammaren icke heller nu skall fästa något afseende vid motionen. Men jag beklagar att så skall vara förhållandet, ty jag tror icke att denna fråga kan anses löst på ett tillfredsställande sätt, förr än den blifvit löst på det sätt vi i motionen föreslagit. Mot utskottets motivering skulle vara åtskilligt att anmärka, men då dermed icke kan vinnas något i sak, skall jag dermed icke upptaga kammarens tid. Då emellertid statsutskottet hänvisat vederbörande att ställa frågan under Kongl. Maj:ts pröfning, så hoppas jag, att, för den händelse frågan skulle ställas under Kongl. Maj:ts pröfning och den skulle anses befogad, och af Kongl. Maj:t för Riksdagen till pröfning ånyo framläggas, statsutskottet då måtte lemna den det understöd, hvartill den kan anses berättigad.

Jag har icke något yrkande att framställa.

Vidare yttrades icke. Utskottets hemställan bifölls.

§ 3.

Till behandling förelåg vidare statsutskottets utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel.

Punkterna 1—4.

Biföllos.

Punkten 5.

Lades till handlingarne.

Punkterna 6—16.

Biföllos.

Punkten 17.

Lades till handlingarne.

Punkterna 18 och 19.

Biföllos.

§ 4.

Slutligen föredrogs och bifölls statsutskottets memorial n:o 26, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret.

§ 5.

Godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse till fullmäktige i riksgäldskontoret, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor.

§ 6.

Till bordläggning anmälde:

statsutskottets utlåtanden:

n:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel; och

n:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af lån för betäckande af kostnader för tornbyggnaden å Linköpings domkyrka; samt

lagutskottets utlåtande n:o 12, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 17 kap. 12 § handelsbalken.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag för denna dag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr *E. V. Wretling*: under 11 dagar fr. o. m. den 8 dennes och herr *J. A. Andreason*: under 10 dagar fr. o. m. den 5 dennes.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{2}$ 8 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Måndagen den 6 Juni.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Föredrogos men blefvo å nyo bordlagda:
statsutskottets utlåtanden n:is 5 och 27; samt
lagutskottets utlåtande n:o 12.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:
konstitutionsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående uppskof med beslut öfver ett från 1885 års Riksdag hvilande förslag till ändring i regeringsformens 6 §;

n:o 2, med uppgift å hvilande förslag till ändringar i grundlagarne; och

n:o 3, i anledning af väckt motion om upphäfvande af Konungens rätt att förordna om nya val till Riksdagens båda kamrar eller den ena af dem samt om inrättande af en riksnämnd;

statsutskottets memorial n:o 28 med förslag till voteringspropositioner i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande väckta förslag angående de kongl. teatrarne;

bevillningsutskottets betänkande n:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förlängning af den mellan de förenade rikena och Spanien den 15 mars 1883 afslutade handelstraktat; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 13, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af § 11 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862; och

n:o 14, i anledning af väckt motion om ändring af § 26 i förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarne i riket den 29 juni 1866.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.
